

R. Simon

①

בג המצוה ארבע ביום ה' עשרה עשרה ארבעה עשרה

היום

קרב ויקרא ט שמיני

אליכם: ויקחו את אשר צוה משה אלפני אהל מועד ויקרבו בלהעדה ויעמדו לפני יהוה: ויאמר משה זה הדבר אשר צוה יהוה תעשו וירא אליכם כבוד יהוה: ויאמר משה אל אהרן קרב אליהמופת ועשה את

אונקלוס

יקרא דין מתגלי לבון: ה ונסבו ית די פקיד משה לקדם משפן זמנא וקריבו כל בנישחא וקמו קדם י: ויאמר משה דין פתגמא די פקיד י: תעבדון ויתגלי לבון יקרא דין: ויאמר משה לאהרן קרב למדבחה ועבר ית חטאתך

רש"י

חובב ליום זה (ח"ס): (ו) קרב אל המזבח. שהיה אהרן צוה וירא לגשת, אמר לו משה למה אהה צוה נראה בולט שהיה ירא וטוב, צ' דברים, שמממת רוב ענותנותו הגם שהלך לא הלך בהתמסרות רק בנושה וציראה, וכאשר ראה זאת משה ראה לתמוך ואמר לו בשלמא אם מעמך תקרב יש לך להפירא ולהבטיח ולומר מי אנכי, אבל לא מעמך הוא אלא לך נגמרת פי' מוכן אהה עושה וזויו הוא ואין

אור החיים

ה. ויקחו וגו' אשר צוה משה. אמר אשר צוה משה (ח"ס), יכוין אל אהרן גם כן שלקה את אשר לוהו, ואינו יולא ממשמעות מעשה ישראל (ש"ס) שהגם שמפי אהרן נאמרו להם הדברים אהרן עלמו מפי משה אמרם, ואילו אמר הכתוב אשר צוה אהרן אין במשמע אלא לקיחת ישראל ולא לקיחת אהרן. עוד אולי שנתכוון בצומו אשר צוה משה כי ללד מלוא משה ללד עשו הדבר הגם שלא היחה הכצטחה הרשומה במאמר (ח"ס):

אור בהיר

יב) הלא אהרן צוה אותם. פי' גם מעשה ישראל שלקחו הקרבנות נכנס במשמעות אשר צוה משה. כא) כי היום ה' נראה וגו'. שפי' תעשו שישאל יעשו, ודבר זה משה עשה לקרב אהרן, והיל' עשה או אעשה. ב) ר"ל גם צוה מדויק פירושינו יותר מפי רש"י ז"ל, שחייב "זה" מראה באצבע על הדבר שהיה לפניו, והקרבנות אהרן אינו מוכרז במתן לו, וכמו שביאר רבינו המגיד יותר בדרך הכי. ב) פי' כמו שראוי ונתון לעמוד לפני מ"ה הקב"ה. ב) מהיה לכם השראה השכינה בכל עת ובכל זמן. ב) עשו חטובה שלימה.

אונקלוס

ות עלתך וכפר עלך ועל עמא ועבר ית קרבן עמא וכפר עליהון כמא די פקיד י: ה וקרב אהרן למדבחה ונכס ית עגלא

ויקרא ט שמיני קרב

חטאתך ואת עלתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה יהוה: ויקרב אהרן אליהמופת וישחט את עגל

רש"י

לכך נבחרת (ח"ס): את חטאתך. עגל בן בקר: ואת עלתך. איל*: קרבן העם. שיער עזים ועגל* וכבש, כל מקום שנאמר עגל בן שנה הוא (ח"ס ד' ד' - שיער נשחטות האיל * עזים ועגל וכבש, כל

לקט בהיר

מסרבין לגדול, וכמשל מו"ל בת"כ (רא"ס): (ז) ראו לומר, שלא תאמר מטאמך ועולתך זה פר ואיל של מלואים שהקריבו בכל ז' ימים ועשה יתוסף עגל ואיל, זה אינו, שהלא כתיב שבעת ימים דוקא: (ח) פי' הכל נכלל בקרבן העם, הגם שאמר לשון ימיד, ששם קרבן שם כולל על הכל, וא"כ הא גופא קשיא למה פרע בזהרן וכלל בעם, לזה מירך כל מקום שנאמר עגל, בן שנה הוא, אבל איל הוא בן צ' שנים לזה חלקם לנדם, משא"כ שיער עזים ועגל וכבש כולם בני שנה נינהו, לזה כללם בידה, וא"כ קשה שאם כל עגל פירושו בן שנה למה לומר ועגל וכבש בני שנה, ומירך שדוקא מכאן אנו למדין (מ"ל). ומה שהשמיט רש"י השלמים והמנחה אפשר משום שאינם באים לכפרה כלל משא"כ העולה, אבל חוץ מזה עין רואה ולב שומע שפירוש זה מלא דמקותי כמובן, ויש אומרים שגריך להיות נקודה המפסקת בין חובת "עזים" ובין חובת

אור החיים

הדבר מה הוא זה הדבר על המילה כמה דתימא זה הדבר אשר מל יהושע עד כאן. ודברי המדרש סתומים וסתומים, וכי באותו יום מל אותם משה, או באותו יום צוה על המילה. אכן הכוונה היא על ערלת לבם שהוא דבר המדיל בין ישראל ובין אציהם שבשמים, גם מרחיק אימתו מלבם, ולזה למול ערלת לבם ובזה יראה (ח"ס) להם כבוד ה', והם דברינו עלמם. שוב צאח לדי מדרש אחר בילקוט (ת"כ כאן) חכה לשונם זה הדבר, אמר להם משה לישראל אותו ילך הרע תעבירו מלבכם ותהיו כלכם ציראה אחת ובעלה אחת לשרת לפני המקום וכי ותהיה בעודתכם מיוחדת לפניו דכתיב ומלתם אח ערלת לבכם וגו' ואם עשיתם זה וירא אליכם כבוד ה' עד כאן, והם דברינו עלמם:

אור בהיר

ב) אפשר שכונתו צ' דברים, מלשון ראה, וגם מלשון יראה ופחד. ב) שהרי בקרבן העם אמר עוד הפעם וכפר בעדם. ב) כענין לפני עור לא תתן וגו'. ל) וכי השחיטה אלא המזבח, ולא היל' ויקרב אלא אחר קבלת הדם.

←

←

החטאת והעלה והשלמים: כג ויבא משה ואהרן אל־אהל מועד ויצאו ויברכו את־העם וירא כבוד־יהוה

ועלתא ונקסת קודשיא: כג ועל משה ואהרן למשכן ומנא ונקפו וברכו ית עמא ואתגלי וקרא דין

לקט בהיר

רש"י

שירד מן הנרכה, שאין הנרכה נראש המונח, ופי' ויברכס וירד ויברכס כשירד, או ירד וכבר ירד, שאל"כ אלא אחר שברכס ירד, אין לו שחר, כי ידענו שלא ישב שם לעולם (מ"ל), ובת"כ ח"ל זה מקרא מסורס, ואין ראוי לומר אלא וירד מעשות הטמאת והעולה והשלמים וישא אהרן את ידיו ויברכס שבירידתו נשא את כפיו ויברך את העם עכ"ל, והכרחם ז"ל שאל"כ היל"ל וירד מעשות וגו' ומלברך (ח"י:): כ) פי' אם היה אהרן נכנס לבדו לא היה שום קושיא וממיהה, שנכנס לעשות שום עבודה, כגון הדלקת הנרות או הטבחת או להקטיר קטורת או לסדר לחם הפנים, אבל התמיהה היא למה נכנס עמו משה (ולשון הת"כ למה נכנס משה ואהרן "ביחד") וע"י מירך ללמדו על מעשה הקטורת פי' לא הקטיר אז משה שום קטורת כי קטורת של שחר כבר הקטיר בזמנו בנקב קודם כל הקרבנות, וקטורת של בין הערבים לא היה זמנו עדיין, אלא הראה לו ולמדו (בני הקטורה) היאך לעשות, ולזה אמרו חז"ל ורש"י בלשונם "מעין" עבודה, ולא אמרו עבודה, שלא היתה או עבודה אלא לימוד עבודה ולורך עבודה על להבא (מ"ל): כא) פי' מדהשוו וירדת המונח וביאת אהל מועד נדבר זה שניהם טעונות ברכה, כלומר כשירד מן המונח מחוייב היה לברך את העם כו"ל בברכת הכניס, גם כשבא אל אהל מועד היה צריך לברך את העם (למדו זאת בת"כ מק"י) א"כ יכולנו לעשות מה מלינו, מה מלינו בירידה שטעונה ברכה והיא מעין עבודה, שהלא ירד מן העבודה, כמו כן ביאת אהל מועד שטעונה ברכה היא גם כן מעין עבודה: (כב) הכרח חז"ל שהיא קטורת, ולמה לא נאמר שלמדו מעין עבודה אחרת, הדלקת הנרות או הטבחת וכו', פשוט הוא, שאשר עבודות חוץ מקטורת לא היה צריך ליכנס עמו ללמדו, אלא נכנס אהרן בשעה ששמה הדליק את הנרות וראה מעשיו וידע מה לעשות והיאך לעשות, משא"כ קטורת שאסור להיות באהל מועד שום אדם צעם ההקטרה, לזה מדהוכחנו שהיה שם לימוד עבודה פשוט הוא שהיתה עבודת הקטורת (מ"ל): (כג) הולך לדרך הב', שדרך הא' דחוק קצת שהיה יכול ללמדו גם בחוץ, ועוד למה דוקא עתה כשכל העדה מקובלים בעזרה, לזה מביא דרך הב' הקרוב מאוד להיות פשוטו כמובן מן הכמונים, וגם זאת לבדו לא די שיכולים היו להפגלל גם בחצר, וראינו שגם התפללו ביציאתם ואמרו ויהי נועם וגו' יהי רצון וגו' (מ"ל): כד) זה

אור החיים

שגמר מעשות הכל ולא ירדה שכינה, ותמלא שאמרו ז"ל בתורת כהנים פרשה י"ע שלעק אהרן לפני משה שאמר לו ליקרב למחצת וצא לידי בושח וכו' ונכנס

אור בהיר

(טל) הרי שמה שהוצרך לברכה בשה וירידה היתה לו. (כז) ק"ל מה זו ברכה, והיכן נלעגו עליו, הלא כבר נשא ידיו.

אל־כל־העם: שלישי כד ותצא אש מלפני יהוה ותאכל על־המזבח את־העלה ואת־החלבים וירא פלהעם וירנו ויפלו על־פניהם: י א ויקחו בני־אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישומו עליה קטרת ויקריבו לפני יהוה אש זרה אשר לא

קבר עמא: כד ונקפת אשתא מן קדם יי ואכלת על מדבחה ית עלתא וית תרביא ותוא קל עמא ושקחו ונפלו על אפיהון: א ונסיבו בני אהרן נדב ואביהוא נבר מחתיתה ויהבו בהון אשתא ושוואו עליה קטורת וקריבו קדם יי אשתא ונבריתה רי קא

רש"י

לקט בהיר

ז' ימי המלוואים שהעמידו משה למשכן ושמש צו ופרקו בכל יום לא שרתה צו שכינה, והיו ישראל נכלמים, ואומרים למשה, (משה) רבינו, כל העורח שערחנו שחשרה שכינה ציינו ונדע שנחכפר לנו עון העגל, לכך אמר להם (ש"י) זה הדבר"י אשר לזה כי תעשו וירא אליכם כבוד ה', אהרן אחי כדאי וחשוב ממני, שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכס, ותדעו שהמקום צחר צו: (כד) וירנו. פירושו של ומעשה ידיו כונה עליו וגו', ושם נאמר תפלה למשה מן הסתם היתה זו אז חפלתו של משה, ואמר לפי שכל ז' וכו' פי' הלא כבר ברכס משה כשנגמרה מלאכת המשכן דכתיב (פקודי ל"ט מ"ג) ויברך אותם משה, ואמרו חז"ל שברכס בברכה זו ויהי נועם וגו', לזה אמר שזו הנותנת, לפי שהמתינו ומלפני ישראל מתי יקויים ברכתו של משה, אמר להם, שהגם שברכתי לא עשמה פירות, כשתהיה ברכה זו עלמה אחר עבודת אהרן יקויים (מ"ל), ובמד"ר קהלת פסוק טובים השנים מן האחד, חז"ל, טובים השנים זה משה ואהרן, מן האחד זה לעלמו זה לעלמו, את מולא כשבא משה ויברך את ישראל לא שרתה שכינה על ידו וכשבאו שניהם וברכו את ישראל מיד שרתה שכינה על ידיהם ה"ה דכתיב ויצא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם בירכו את ישראל ואח"כ וירא כבוד ה' שרתה שכינה על ידיהם עכ"ל: (כה) רצונו לומר שבה יהיה מתוך אומרו "זה" הדבר, על

אור החיים

היתה כדי שחשרה שכינה. והגם שכבר בירכס אהרן, עובים השנים ללד הסכמת צ' מדרגות הרמזים צ"ב צחינות החאים כהונה ולויה שהם חסד וגבורה:

א. ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא וגו'. ירלה להודיע מקום עשותם שהיא לצי' סיבות, האחד להיותם כהנים שאלויהם תאות העבודה חבו שהתחיל לומר בני אהרן, צ' היותם גדולים צמעשה ושקולים הם כמשה ואהרן כחז"ל (ת"כ) וכאומרם צספר הזהר הקדוש (אחרי נ"ו) שהיו צמדרכה גדולה מלד מעשיהם, חס אומרו נדב ואביהוא, וצחיני זו אינה צאלעזר ואיתמר שהגם

אור בהיר

מא) וכי לא ידענו שנדב ואביהוא בני אהרן הם. (מב) הפחמים. (מג) ולא צמתמות. (מד) זרה ולא זרה היינו הק, ולמה

הלויים בני צדוק וגו' לפיכך כשהוקם המשכן צוחו הבכורים ווי.

ויהי מי אמר ווי מלאכי השרת אמרו ווי אמרו עכשו הקדוש ברוך הוא מניח אותנו ויורד ודר בארץ אף על פי כן פיסם הקדוש ברוך הוא ואמר להם חייכם העקר למעלה הוא שפן פתיב (חבקוק ג. ג) 'כסה שמים הודו' ואחר כך (שם שם, שם) 'ותהלתו מלאה הארץ' אמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי שחק עליהם הקדוש ברוך הוא פשאמר להם העקר למעלן מנין שפן פתיב (תהלים קמח, ג) 'הודו על ארץ ושמים' תחלה ארץ ואחר כך שמים לפיכך אמרו ווי.

מסורת המדרש מלאכי השרת אמרו ווי וכו' ראה וזה ח"ב קמ: עין שהשיר פ"ח (יא) ב אמרו עכשו הקב"ה מניח אותנו וכו' ראה לעיל סימן ג (א"ר הניח) וכו' פיסם הקב"ה וכו' העיקר למעלן וכו' שהשיר ת, יא ובג"ש באורך.

— בדבר ה' ביד נביאו: "והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו את משמרת מקדשי בתעות בני ישראל מעלי המה יקרבו אלי לשרתני... המה יבואו אל מקדשי והמה יקרבו אל שולחני לשרתני", המה ולא אלה שתעו אחרי עבודה זרה (עי' מנחות ט). לפיכך כשהוקם המשכן — וראו הבכורים איך הכהנים והלויים המה עובדי העבודה — צווחו הבכורים "ווי!" על אשר יצאת זו מתחת ידם.

"דבר אחר" (פס"ר שם): "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן", מי אמר "ווי" — ביום ההוא? מלאכי השרת אמרו ווי! אמרו: עכשו הקב"ה מניח אותנו ויורד ודר בארץ — כאמור למעלה (סי' ו. ג), שירדה השכינה למטה בהקמת המשכן (עיי"ש), אף על פי כן פייסם הקב"ה את המלאכים, דרי מעלה, ואמר להם: חייכם — מביטח אני לכם, העיקר — של השרת שכינתי, של מקומי גם עתה — למעלה הוא, מנין — שכן כתיב — בשבחי הנביא לה' (עי' שיהשיר ת, א): "אלוה מתימן יבא וקדוש מהר פארן סלה כסה שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ", כשבא מאדום ומשעיר, מבני עשו ומבני ישמעאל, שהציע להם התורה ולא קבלוה, ובא אצל ישראל וקבלוה (כרש"י שם, וכענין ב: ועיי"ש), מאז והלאה: "בתחילה" — "כסה שמים הודו" (תנחו' תרומה ט), ואחר כך: "ותהלתו מלאה הארץ", הגם כי "תהלתו מלאה הארץ", בעיקר "כסה שמים הודו", שם עיקר דירת שכינתו, ואילו כך — אמר רבי סימון, בשם רבי יהושע בן לוי: לא כי, אלא — שחק עליהם הקב"ה — על מלאכי השרת — כשאמר להם — כי — העיקר — כשכינת כבודו יהא — למעלן, "ותנחומים של הבל נחמם, כביכול, אדרבא עיקר שכינתו למטה" (תנחו' כאן, יב.), כי "כל מקום שהשרה הקב"ה תורתו, שם — השרה שכינתו, ומי פירש — דבר — זה — שכן הוא? דוד" (שיהשיר ת, יא, ועיי"ש), שכן "אמר להם דוד: שוחק הוא עליכם, הודו נתן על הארץ" (תנחו' תרומה שם), מנין, שכן כתיב — במזמור שאמר דוד בשבחו של הקב"ה: "יהללו את שם ה' כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים, ויום קרו לעמו, תהילה לכל חסידיו, לבני ישראל עם קרובו", משהרים ה' קרו לעמו נתן תהילה לכל חסידיו, לבני ישראל עם קרובו, במתן תורה, מאז נתן הודו — תחלה — "על" (שיהשיר שם) — ארץ, ואחר כך — "על" (שם) — שמים, והרי — לפיכך אמרו — המלאכים — "ווי!" על אשר ירדה השכינה למטה.

ויהי מי אמר ווי אמות העולם אמרו למה ווי אלא כף אמרו עד שלא היה הקדוש ברוך הוא שוכן ביניהם היה מתקיים עליהם ועושה מלחמותיהם עכשו שעשו לו המשכן והוא דר ביניהם על אחת כמה וכמה לפיכך אמרו ווי.

ד. ה. 'ביום' הדא הוא דכתיב (שיר ג, יא) 'צאינה וראינה בנות ציון וגו' מדבר בעת ששרתה השכינה במשכן 'צאינה וראינה' כמה דתימא (ויקרא ט, כד) 'וירא כל העם וירגו ויפלו על פניהם' 'בנות ציון' המצוינים לו במילה שאלולי שהיו מהולים לא היו יכולין להביט בשכינה אלא נופלים היו כשם שנפל אברהם שנאמר (בראשית יז, ג) 'ויפל אברהם על פניו וידבר אתו אלהים' וכן בבלעם אומר

מסורת המדרש ח. צאינה וראינה בנות ציון מדבר בעת ששרתה השכינה במשכן ראה שמרד נב, ה ובג"ש בנות ציון המצוינים לו במילה שהשיר פ"ג (יא) א. פד"כ פ"א ב: יל"ש תרומה שע. כשם שנפל אברהם תנחומא לך לך כ. ת"י כו, פד"א כט. יל"ש משלי החקוק.

"דבר אחר" (פס"ר שם): "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן", מי אמר "ווי" — ביום ההוא? אומות העולם אמרו — "ווי!" (שם), למה — "אמרו" (שם) — "ווי"? אלא, כך אמרו — האומות: אם — עד שלא היה הקב"ה שוכן ביניהם — בקרב ישראל — היה מתקיים עליהם — הראה את כל קיומו, כביכול, על ישראל, במה שעמד והשגיח עליהם, והוכיח את מציאותו לפניהם כל שעה — ועושה מלחמותיהם, הרי — עכשו שעשו לו — את — המשכן והוא דר ביניהם, על אחת כמה וכמה — שיעשה צרכיהם וילחם את מלחמותיהם! לפיכך אמרו — האומות — "ווי!" על אברנם במלחמות עם ישראל.

ח. ויהי ביום כלות משה את המשכן, "כלות" לשון "פלה", הדא הוא דכתיב — במשל שיר האהבה שבין כנסת ישראל להקב"ה: "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו", "אימתי — היה המאורע שעליו — נאמר הפסוק הזה" (שמו"ר נב, ה). מדבר בעת ששרתה השכינה במשכן — "ביום שעמד המשכן, שהיתה שמחה גדולה בישראל — כמה שהקב"ה שמח בהם (יפ"ת שם), בישראל — שהקב"ה שורה אצלם" (שם) — במשכן, וכך הוא נדרש על אותו יום ואותה שעה: "צאינה וראינה" — שיצאו כל ישראל אל אהל-מועד וראו בגילוי כבוד ה', כמה דתימא — כמאמר הכתוב באותו ענין: "וירא כל העם וירגו ויפלו על פניהם" — מפני כבוד המראה שראו, וכמו שאמר להם משה בעת שהקהלים אל המשכן (ויקרא ט, ד): "כי היום ה' נראה אליכם", וכן (שם, ו): "וירא אליכם כבוד ה'": "בנות ציון" — אלו ישראל, שהם הבנים — המצוינים לו — להקב"ה — במילה — בכשרם, וגדולה היא המילה — שאלולי שהיו מהולים לא היו יכולין להביט בשכינה — בעת ההיא של חנוכת המשכן, אלא נופלים היו — לפני שהיו רואים במראה השכינה, כשם שנפל אברהם, על פניו בטרם ראה בשכינה, בעת שעדיין לא נימול, כמו: "שנאמר — בו: "ויפל אברהם על פניו, וידבר אתו אלהים", שצוהו על המילה, ונפל על פניו "ממורא השכינה, שעד שלא מל לא היה בו כח לעמוד ורוח הקודש נצבת עליו" (רש"י שם), וכן — אתה מוצא — בבלעם — הרשע, שהיה ערל, הוא — אומר — על

מסורת המדרש
וכן בבלעם אומר
נפול מרמ' א וזה
הדבר אשר מל יהושע
ראה לעיל יא ג ובניש.
משל לחנוני אחד עיין
שמו"ר טו"ה ט כיון
שמל עצמו מיד נגלה
כ"ר מו"ר פתח ב. ג. ה
ה ט ובניש.

(במדבר כד, ד, טז) 'נפל וגלוי עינים' וכן הוא אומר (ויקרא
שם, ו) 'ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא
אליכם כבוד ה' מהו זה הדבר' על המילה אמר להם
→ פמה דתימא (יהושע ה, ד) 'וזה הדבר אשר מל יהושע'
'אשר צוה ה' לעשות לאברהם משל לחנוני אחד שהיה
לו אוהב והיה פהן והיה לו טמאה מתוך ביתו של אוהבו
והיה מבקש להביאו בתוך ביתו אמר לו הפהן אם אתה
מבקש כדי שאבוא לתוך ביתך שמע לי והסר טמאה
מתוך ביתך וכשידע החנוני שאין שם טמאה הלך והביא
הפהן אל ביתו כף הקדוש ברוך הוא פהן שבקש להראות
לאברהם אוהבו היתה ערלה תלויה בו פהן שמל עצמו
מיד נגלה שנאמר (בראשית שם, כו) 'בעצם היום הזה נמול
אברהם' ואחר כך (שם יח, א) 'וירא אליו ה' לפיכך אמר

עצמו: "מחזה שדי יחזה, נופל וגלוי עינים" — "כשהיה נגלה עליו — הקב"ה — לא היה בו כח
לעמוד על רגליו, ונופל על פניו, לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו" (רש"י שם). אבל
ישראל עומדים היום, וכן — הכתוב — הוא אומר — בחנוכת המשכן: "ויאמר משה, זה
הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'", מהו — שהוא אומר להם: "זה הדבר"
— ולא נאמר בתורה מה צוה אליהם משה באותה שעה? על המילה — שמלו עצמם כבר
במצרים לאכילת קרבן-פסח (עיין לעיל יא, ג) — אמר להם — שזה הדבר שיועיל להם עתה,
שיראה אליהם כבוד ה' ויוכלו לראות ולא יפלו, הוא הדבר אשר צוה ה' שיעשו בשעתו במצרים,
ונלמד "זה הדבר" בגזירה-שוה" על המילה, כמה דתימא: "וזה הדבר אשר מל יהושע, כל
העם היוצא ממצרים", וכן — "אשר צוה ה'" לעשות — לאברהם, הוא הדבר שהועיל לכם
עתה, משל לחנוני אחד — שיש לו בביתו "חנונת" — "מסעדה", למכור ולאכול שם מזון —
שהיה לו אוהב והיה — אותו האוהב — כהן, והיה לו טומאה — של מת — מתוך ביתו
— וחנונו — של אוהבו — זה, בעל החנות, והיה מבקש — החנוני הזה — להביאו —
את האוהב הכהן — בתוך ביתו, אבל — אמר לו הכהן — לאוהבו החנוני: אם אתה מבקש
— אותי באמת — כדי שאבוא לתוך ביתך שמע לי והסר טומאה מתוך ביתך — ואבוא
לביתך, והסיר החנוני את הטומאה, וכשידע החנוני שאין שם טומאה הלך והביא — את
אוהבו — הכהן אל — תוך — ביתו, כך — הוא הנמשל, "בעל החנות" הוא אברהם אבינו
עליו השלום, מכניס האורחים לביתו, "הכהן" אוהבו הוא — הקב"ה, כיון שבקש — הקב"ה
— להראות לאברהם אוהבו היתה ערלה תלויה בו — באברהם, ולא נגלה אליו ה', בגלוי
פנים, כיון שמל — אברהם — עצמו, מיד נגלה — אליו הקב"ה, שנאמר: "בעצם היום
הזה נמול אברהם", ואחר כך — כתוב מיד: "וירא אליו ה'", "אליו" — מכוח מעשיו נגלה
אליו ה', "והוא יושב פתח האהל" — ולא נופל על פניו, והרי — לפיכך אמר להם משה —

להם משה המילה צוה האלהים לעשות לאברהם אביכם
בעת שבקש להראות לו אף אתם מי שיש בכם ערל יצא
וימול עצמו וירא אליכם כבוד ה' לכה אמר שלמה
'צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה' שהוא חפץ
בשלמים פמה דתימא (שם יז, א) 'התהלך לפני והיה תמים'
שהערלה מום היא בגוף.

דבר אחר 'במלך שלמה' במלך שברא בריותיו
שלמים ברא חמה וירח על מלאתן וכל מעשה בראשית
בקומתם נבראו שנאמר (שם ב, א) 'הארץ וכל צבאם' בר
קפרא אמר אדם וחוה פכני עשרים שנה נבראו.

דבר אחר 'במלך שלמה' במלך שהשלים מעשיו
לאוהביו השלים אש לאברהם חרב ליצחק מלאכים
ליצקב.

מסורת המדרש
ד"א במלך שלמה
וכו' שהשיר פי' (יא)
א (כה"ע), במלך
שברא וכל מעשה
שלמים וכל מעשה
כראשית בקומתם
נבראו ר"ה יא חולין ט.
ראה כ"ר יב, ו, י, ז
וכנ"ש אדם וחוה
כבני כ" שנה נבראו
כ"ר יד, ז, השלים אש
לאברהם עיין כ"ר לח,
יג ובניש, חרב ליצחק
ראה כ"ר נו, ז, תחומא
וידא כג (ושחת ונפל
הסכין). מלאכים
ליצקב עיין כ"ר עז ב"ג,
עח, ג, שהשיר פי' (ה)
ג.

לישראל: המילה צוה האלהים לעשות לאברהם אביכם בעת שבקש להראות לו, הרי —
אף אתם מי שיש בכם ערל — שעדיין לא נימול — יצא וימול עצמו (עי' הערות) — לראות
פני ה' במשכן, וזהו: "וירא אליכם כבוד ה'" — עשו אתם שיראה עליכם, והרי — לכה אמר
שלמה — כאן בפסוק הנדרש: "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה" — במלך שהוא
חפץ בשלמים — בנימולים, כמה דתימא — כמאמר הכתוב בדברי ה' אל אברהם על המילה:
"התהלך לפני והיה תמים", הרי — שהערלה מום היא בגוף;

דבר אחר: "במלך שלמה" — זה הקב"ה, וכלומר — במלך — מלכי המלכים, "שלמה"
— שברא — את — בריותיו שלמים — ומושלמים, מתחילת ברייתם, ברא חמה וירח על
מלאתן — במלוא דמותם וכוהם, וכל מעשה בראשית בקומתם נבראו — "בדעתו נבראו,
בציונו נבראו" (חולין ט), שנאמר — במעשה בראשית: "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם" —
בכל שלימות צבונם, וכאשר — בר קפרא אמר: גם — אדם וחוה — לא נבראו כתינוקות או
כילדים הצריכים גדילה וצמיחה, אלא מיד בהבראם — ככני עשרים שנה — במלוא שלימות
תבניתם — נבראו, והרי "במלך שלמה" — שמלך על בריותיו שלימות מתחילת מלכותו עליהן
(ד"ל בשיהשיר ג, יא, א).

דבר אחר: "במלך שלמה", במלך — הקב"ה — שהשלים — את — מעשיו
לאוהביו, שגם אם יש ברואים ממעשיו של הקב"ה שהם מנוגדים לבני אדם והם פוגעים ומזיקים
אותם, יש אשר הקב"ה עשה אותם שלמים אל הצדיקים לבלתי פגוע בהם לרעה, "כיעד" (שיהשיר שם):
השלים אש לאברהם — כשהשליכו נמרוד לכבשן האש, לא פגעה האש לרעה באברהם ויצא
מהכבשן חי ושלם, וכן "השלים" — חרב ליצחק, כשעה שהעלה ועקד אברהם את יצחק בנו על

עַל-שִׁפְתַי: הַיְהוֹה מִנְתַּחֲלָקִי וְכוּסִי אֶתָּה בָּרְעָא וְגִסְרֵהוּן וְדָם
 תּוֹמִיךְ גּוֹרְלִי: וְחֻבְלִים נִפְלְאוּ לִי בְּנַעֲמִים אֶרְבֵּינְהוּן וְלֹא אֶדְפֹּר
 אֶף-נַחֲלַת שְׁפָרָה עָלַי: וְאֶבְרָךְ אֶת-יְהוָה מִזִּמְרֵי וְחֻלְקֵי
 וְעַדְבָּן נִפְלו לִי בְּקִסְמֵתָא אִוְף אֶחְסֵנְתָא שְׁפִירָא עָלַי: וְאֶבְרָךְ יְת' וְדַמְלִכְנִי אִוְף בְּלִילִיא
 רש"י

(ה) ה' מנת חלקי וכוסי. כל עונמי הימנו. לשון
 אחר, וכוסי וחשטני, כמו מכוסו על השם (שמות יב
 ז) וכן חננו מנחם: אתה תומיך גורלי. אמה
 הוא אשר הניחות ידי על החלק הטוב שנאמר
 המים האמות נחמי וגו' ונחמתי נחמי (דברים ל יט),
 כאלם האובד אחר מנינו ומניתי ידו על החלק הטוב
 ואומר את זה נחמתי לך: תומיך. השפלת ידי על

מצודת דוד

(ה) ה' מנת חלקי. הוא המנה הניתן לחלקי, רוצה לומר
 בו אני מאמין: וכוסי. הוא המנה הניתן בתוך כוסי. וכפל
 הדבר במלות שונות: תומיך. תמכת בידי להניחה על
 הגרול ההוא, רוצה לומר עזרת לבי להאמין בך. ואמר
 במשל, כדרך האב החומק יד בנו החביב לו, ומניחה על חלק היפה לומר את זה ברור לך: (י) חבליים. המחזות אשר
 נפלו בחלקי הם המיוחדים בהכרבים הנעימים, רוצה לומר האלהים אשר בחרתי בו הוא האל המיוחד: אף נחלתי.

אבן עזרא

ואפילו שמתם לא אזכירם בפי: (ה) וכוסי. כמו חלקי
 מגזרת תכוסו על השם (שמות יב ז), וכמוהו לעיל (יא
 ח) מנת כוסם. ולהיותו משקה, כמו כוסי רויח (לקמן
 כג ה), איננו נכון. ומלת תומיך כמו ותומך שבט
 (עמוס א ה), כי מוצא רוח (לקמן קלה ז), כמו מוציא,
 ולהיותו כמשקל מושיב, רחוק מאד: (י) חבליים. לשון

רד"ק

(ה) ה' מנת חלקי. אין לי חלק אחר זולתו, כמו
 אלה האנשים שחלקם ומנתם הכסף והזהב ותענוגי
 העולם, והמנה החלק והכוס והגודל אחר, אלא כפל
 הענין במלות שונות לחזק הדבר כמנהג הלשון:
 תומיך גורלי. אתה עזרתני שבחרתי זה לחלק לעצמי,

מדרשי חז"ל

(ד) אתה תומיך גורלי וגו'. מהו ה' מנת חלקי וכוסי
 אתה תומיך גורלי, הגורל הזה תמכני בסיוע חבליים
 נפלו לי בנעימים שחיים תורה שבכתב ותורה שבעל פה.
 אף נחלת שפיה עלי, על ששמחתי בחלקי נעשה לי שפיר
 ויאי. ר' יוחנן אמר: שכן של מצות שפור עלי. יש לך
 אדם שנפל לו חלק ואינו שמח בחלקו, אבל ישראל מודים
 שאין חלק יפה כחלקם ואין נחלה כנחלתם, ולא גורל
 כגורלם, שנאמר: חבליים נפלו לי בנעימים וגו' ואומר אברך
 את ה' אשר יעצני. ר' שמעון אומר: כשעה שבנו בני אדם
 את המגדל קרא הקב"ה לשבעים מלאכים המסבבים את
 סאכ כבודו, ואמר להם בואו ונבבל את לשונם לשבעים
 אומות ולשבעים לשון, שנאמר: נודה נא, ארדה אין כתיב
 כאן אלא נודה, והפילו גורלות בנייהם שנאמר: בהנחל
 עלין גוים בהפירידו בני אדם, ונפל גורלו של הקב"ה על
 אברהם ועל זרעו שנאמר: כי חלק ה' עמו יעקב חבל
 נחלתו. אמר הקב"ה גורל שנפל לי רצתה נפשי בו,
 שנאמר: חבליים נפלו לי בנעימים. (ילקוט).
 (ז) אברך את ה' וגו'. עשדה דורות מנח ועד אברהם, עד

דָּדָאן לִי כְּלִיָּתִי: ח שְׁוִיתִי אֶשֶׁר יַעֲצֵנִי אֶף-לֵילֹת יִסְרוּנִי כְּלִיָּתִי:
 לְקֹבְלֵי תְּרִידָא מְטוּל ח שְׁוִיתִי יְהוָה לְנִגְדֵי תְּמִיד כִּי מִיִּמִּינִי →
 אִוְעִי: ט בְּגִין תְּרָא לְבִי בְּלִ-אֲמוּטָא: ט לָבָן | שְׁמַח לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי
 רש"י

גם אני אברך את ה' אשר יעצני לנחור נחיים
 וללכת בדרכיו: אף לילות יסרוני כלילותי. ליראה
 אותו ולאזהרה. ורטמינו פירסוהו על אכרסה אבינו
 שלמד תורה מאליו עד שלא נתנה תורה, אך לנו
 נחיינו לישב המקראות על סדקן: (ח) שויתתי ה'
 לנגדי תמיד. כלל מעשי שמתו מורלו לנגד עיני,
 ולמה, כי מימיני הוא תמיד לעזרתי לכל אמוט. דבר

מצודת ציון

(ח) שויתתי. שמתי. כמו משה רגלי (לקמן יא ל):

מצודת דוד

הנחלה שבחרתי יפה הוא בעיני. וכפל הדבר במלות
 שונות: (ז) אשר יעצני. בעבור שיעץ אותי לקבלו
 לאלוה: אף לילות. כאשר הוא יעץ אותי כן, אף כליותי מיסרות ויועצות אותי על זה בלילות, שהיא עת אשר
 הלב פנוי ממחשבה הטורדת: (ח) שויתתי ה'. עומר נגדי ורואה מעשי: כי מימיני. כי
 בעבור זה יעמוד מימיני לעזור לי, ולא אהיה נוטה לנפול: (ט) שמח לבבי. כי תשיג תאוה: ויגל כבודי. היא

אבן עזרא

העצה, היתה ממנו תחלה, כי הוא המלמד אדם
 דעת. וטעם בלילות בהתבודדו מעסקי העולם.
 וכליותי רמו לכוחי התולדה, שהם בסתר כמו
 הכליות. וטעם יסרוני שחשב בלבו כל הקורות
 להולכים מן העולם הזה, על כן נוסר: (ח) שויתתי.

רד"ק

החלק הטוב, וזהו שפיה עלי: (ז) אשר יעצני. כמו
 שפירשנו אתה תומיך גודלי: אף לילות. זאת היתה לי
 תחלה שהוא יעצני וסיעני בבחרי זה החלק הטובה
 לעצמי, וגם כן אני בעצמי בכל יום יסרוני כליותי
 שלא אעזוב זה הדרך, אלא אחזיק בה בכל כחי.

מדרשי חז"ל

שכא אברהם והלך בדרכי הקב"ה שנאמר: עקב אשר שמע
 אברהם בקולי וישמר תורתי, וכי תורה אחת שמר והלא
 תורות הרבה שמר, אלא מלמד שזימן לו הקב"ה לאברהם
 אבינו שתי כליותיו כשתי חכמים והיו מבינות אותו
 ויועצות אותו ומלמדות אותו חכמה כל הלילה, שנאמר:
 אברך את ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי. (אדר"ג
 כט):

(ח) שויתתי ה' לנגדי תמיד. עזא אף על פי שלא נתנה

תורה על ידו נשתנה הכתב על ידו, שנאמר: וכתב
 הנשוחות כתיב ארמית ומתורגם ארמית. וכתוב וכתב את
 משנה התורה הואת כתב הראוי להשתנות. ולמה נקרא שמה
 אשורית שעלה עמהם מאשור, דברי רבי. דשבי"א אומר
 כתב זה לא נשתנה כל עיקר, אלא מה אני מקיים את
 משנה התורה הואת, לשתי תורות אחת שיוצאה ונכנסת עמו

שלום

שמיני

אהבת

קפב

אחרן מדת החסד. וזהו שכי' כאן לשון ויחי כי ויחי' הוא בגימ' אל' המורה למדת החסד מדה אהרן. וזהו כוונת אמרם ז"ל (פס"ו) ואתחנן ו, ויחי ויחי' לשון שמחה בכל מקום, וכל ויחי איכא הכי ואיכא הכי (מגילה י:). ופי' כי ויחי מורה על עממות השמחה מלד מהיותו לאפקי ויחי אינו מורה שמחה רק באמנעות פעולת האדם והבשר מעשיו לעוב ולזה אין צד חסדים רק צרמו כי ויחי' הוא בגימ' אל' המורה על חסד וכי"ל ודו"ק.

ויקרבו ל' כל העדע ויעמדו לפני ה' ויאמר משה זה הדבר אשר לזה ה' תעשו וירא אליכם צבד ה'. ועיין באו"מ הקדוש מ"ש בפסוק זה, וי"ל עפ"י מ"ש בריש ש"ע או"ח סי' א' בשם הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פ"ב) שאין דומים הנועותיו של אדם העומד לפני המלך ממש כהנועותיו כשהוא לבדו צדיחו וזהו סוד הכתוב (תהלים עז, ח) שויתי ה' לנגדי תמיד, וז"ש כאן ויעמדו לפני ה', ועי"ז אמר להם משה צחי' הדעת זה הדבר אשר לזה ה' תעשו תמיד כן לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד כאילו אחס עומדים לפני ה' ממש תמיד. L

א"י דונה שורש כל התורה ותפילה ועבודה הצורה צ"ב העיקר הוא האש והבהלתצות בצוער בלב האדם צחוק אש אהבה להשי"ת באמת ע"ד הכתוב (ויקרא א, יג) אשה ריה נוחה להי וע"ד הכתוב (שם ו, ב) ואש המצבה חוקד צו ומכה זה צל לאש הגבוה של מעלה שנשלח לו בעזר השי"ת לאהבת הצורה צ"ב וצ"ש, וזהו כוונת אמרם ז"ל (שירובין סג.) אעפ"י שהאש יורדת מן השמים מלזה להביא מן הכדויע כי אש הכדויע הוא אש של מעלה והוא התלהבות האש שנלב האדם שהושק צהשק אהבה להצורה ומכה זה זוכה לאש של מעלה שנשלח ללבו מאש של מעלה מעולמות העליונים לאהבת ואהדות הצורה, אבל לריך שהאש של

ג) ע"י פ"ח שער השבת פ"ח.

אהבת

שמיני

שלום

קפב

קליפה נוגה נכללת בגי' העמאות שהם אש מתלקחת וענן גדול, וזהו צחי' פרה אדומה שמטבחה את העמאים ומעמאית את העבורים (מדשוח"ע תהלים ע) וחייו כשקליפת נוגה נכללת בהקדושה זהו צחי' מטבר עמאים וכשאינה נכללת בהקדושה אזי אדרבה היא נכללת בגי' העמאות וזהו צחי' מטמא טכורים. והנה בשבת קודש נכללת קליפת נוגה בהקדושה וגי' העמאות רולין ג"כ לימשך אחר ק"ג ולהתעלות עמה אבל אינם יכולין מפני גדול אור קדושת שבת ואחדחיין לוקבא דהבומא רבא. וחייו ע"י ההכנה מחד בשבתא שאז שולט השם אצ"ג כ"י על שבת קודש שאז שולט השם שק"ץ כ"י שהרי"ת של צ"י השמות הם א"ש זוכין להאש והתלהבות באמת לאמיתו וזוכין לאש של מעלה שהוא אהבה ואהדות הצורה כנודע ששבת הוא רזא דאחד (זח"ג קל"ה). אהבה ואהדות הצורה אהבה העליונה ואזי קליפת נוגה נכללת בהקדושה וגי' העמאות אחדחיין לנדח"ר צשלהבת יח ונמתק אש של מעלה צש של מעלה. וזהו סוד שריפת פרה אדומה שטרפה באש ונעשית אפר פי' כי פרי"ה הוא אותיות פ"ר ה' פי' רומח לפ"ר דיימם ה' רומח לה' אותיות מנלפ"ך ה' גבורות שגולין ג"כ פי' כנודע, ועי' שרפה באש הקדושה צחי' בית יעקב א"ש כ"י"ל נעשית אפי"ר ר"ל א' פי' רומח לפ"ר דיימם והא' הוא אחד צחי' שבת רזא דאחד צחי' אהדות ואהבת הצורה ואזי נמתקין כל פי' הדינים באור הא' ונכללים באחד צשרשן העליונה אשר שם נמתקין כל הדינים והגבורות. וזהו פי' הכי' (איוב יד, ד) מי יתן עבור מטמא לא אחד פי' מי יכול ליתן לטבר את העמא אש לא עי' אחד שהוא אהדות ואהבת הצורה צחי' א' צחי' שבת רזא דאחד. וזהו ג"כ פי' הכי' (בראשית א, ב) ויחי ערב ויחי צוקר יום אחד כי יש לדקדק למה לא כתיב יום ראשון ופירש"י ז"ל ידוע, ולעניינו הוא כך דכנה ערב רומח לדינים וצוקר הוא צחי' חסדים כנודע ולריך

ד) ע"י ב"ב חו. ה) ע"י טוטה יו.

שיכיו נכללים הדינים צחסדים ע"ד הכי' (דברים ד, לט) ה' הוא האלקים וחייו שריכים הדינים הרמזים באלקים להיות נכללן צחסדים שהוא השם הוי"ה צ"ה, וזהו ויחי ערב ויחי צוקר יום אחד פי' שיכיו נכללן הדינים צחסדים הוא עי' יום אחד היינו אהדות ואהבת הצורה צחי' שבת רזא דאחד צחי' אהדות העולמות העליונים צחי' בית יעקב א"ש וכי"ל ואזי נכללן הגבורות צחסדים ולינה כיום יאר וד"ל. וצ"ח יוצנו העעמים שאמרו חז"ל (תנחומא אחרי ו) צענין חטא נדצ ואזיבוא כי הרצב עעמים אמרו חז"ל טעם א' על שהביאו אש זרה אשר לא לזה אותם ה', ועוד טעם שלא נשאו נשים, ועוד טעם שנכנסו שחויי יין, ועוד טעם שלא נעלו עלה מן משה ואהרן (ספרא פ' אחרי א'), ולפי דברינו כי"ל כל העעמים הם אחד ואלו דא"ת, כי כתיב צהם (י, א) ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא ליוה אותם ופי' כי להאדם לריך להיות צחי' בית יעקב אש וחייו שריך להיות אש של מעלה באמת לאמיתו ועי"ז נשלח לו האש מלמעלה מעולמות העליונים לאהבת הצורה, וזהו הכי"ל אש של מעלה הוא באמת לאמיתו אזי יבוא על ידה אהדות ואהבה כן למטה בלבות ישראל וכן למעלה בעולמות עליונים עלמין דיחודי כמצואר צתיקונים הקדוש (צחקדמה) די' ספירות דאלילות מלכא צבון איבו וגרמוכי חד צבון וכי"ל. והנה נדצ ואזיבוא הביאו אש זרה ר"ל צמהשבה זרה ולא כיה באמת לאמיתו וזהו אשר לא ליוה אותם פי' ליוה הוא לשון התצרות מלשון ד לוותא חדא ופי' שלא נעשה עי' האש שלהם אהדות והתצרות כן למטה וכן למעלה וזהו אשר לא ליוה אותם. וזהו בעלמו כעטם שלא נשאו נשים כי נודע ה' שאיש ואשה הוא א"ש וא"ש ושם י"ה צינימם היינו י' צא"ש וי' צאשה ושם י"ה הוא חכמה וצינה תרין רעין דלא מתפרשין וחס שלהבת י"ה צחי' שבת רזא דאחד המצריה כל הקליפות וממתקין כל הדינים וכי"ל. והם שהביאו אש זרה ר"ל צמהשבה זרה ולא צאו על ידה לצחי' אהדות ואהבה צחי' שבת רזא

השמיכה הגדולה, ואמר כי הסבה בזאת השמיכה הגדולה באיש הזה: כי בי חשק ואפיקטוהו, אשגבהו כי ידע שמי" 1 וכבר בארנו בפסקים הקודמים שצנין ירדצת השמי הוא השגתו, — וכאלו אמר: זאת השמיכה באיש הזה היא בצבור שידעני וחשק בי אחר פן, וכבר ידעת ההפרש שבין יאובה ויחושקי, כי הפלגת האהבה עד שלא תשאר ממשכה בדבר אחר אלא באהוב ההוא — היא החשק, וכבר בארו הפיילוסופים — כי הפחות הגופניות בימי הבחורות ימנעו רב מעלות המדות, וכל שכן זאת הממשכה הזכה העולה ביד האדם משלמות המשכלות המביאות לחשקו ית, כי מן השקר שמשעלה ביד האדם עם רתיתת הלחות הגופניות, — כי כל אשר יחלשו פחות הגוף ותכבה אש התאוות — יחזק השכל וירבה אורו ותזך השגתו וישמח במה שהשיג, — עד ששכיבא האיש השלם בימים וינכר למות, תוסיף ההשגה ההיא תוספת צדוקה, ותרכבה השמחה בהשגה ההיא ותחשק למשג, עד שתפרד הגשם מן הגוף אז בעת ההנאה ההיא.

ועל זה הצנין רמזו היחכמים במות משה אהרן ומרים שישלששם מתו בנשיקה 2, — ואמרו שאמרו: ויקמת שם משה עבד יי בארץ מואב על פי יי" 3 — מלמד שמת בנשיקה; וכן אמר באהרן: על פי יי, ויקמת שם 4; וכן אמרו במרים: אף היא בנשיקה מתה" — אבל לא זכר בה יצל פי יי, להיותה אשה, ואין טוב לזכר זה המשל בה; — הפננה בשלששם — שמתו בענין הנאת ההשגה ההיא מרב החשק, ונמשכו היחכמים ז"ל להיזהר בה הנאת המאמר על דרך מליצת השיר המפרסמת שתקרא שם ההשגה המנצת עם חזק חשק האלוה ית: ינשיקה, — באמרו: ינשיקני

1 חלהים צ"א י"ד, 2 בבא בתרא י"ז, 3 דברים ל"ד ה', 4 במדבר ל"ג ל"ח.

מנשיקות פיהו וגו' 1. וזה המין מן המיתה, אשר הוא ההקלט מן המנות על דרך האמת, לא זכרו היחכמים ז"ל שהגיעה רק למשה ואהרן ומרים; אבל שאר הנביאים והחסידים הם למטה מזה, אף בלם תחזק השגת שכלם עם המנות, — כמו שאמר: והלך לפניך צדקך, כבוד יי יאספך 2; וישאר השכל ההוא אחר פן לנצח על ענין אחר, כי כבר הוסר המונע אשר הנה מבדיל בינו ובין משכלו בקצת העתים, ויצמד בהנאה הגדולה ההיא, אשר אינה ממין הנאות הגוף, — כמו שבארנו בחבורינו ובאר זולתנו לפנינו.

ושם לבך להבין זה הפרק, והשפדל בקל יכלתך להרבות העתים ההם אשר אתה בהם עם האלוה, או שאתה משפדל להגיע אליו, ולמצט העתים ההם אשר אתה בהם עם זולתו ובלתי משפדל להתקרב אליו, ובזאת ההישרה די לפי כונת זה המאמר.

פרק נ"ב

← ד אין ישיבת האדם ותנועתו נצסקיו והוא לבדו בביתו — כשיביתו ותנועתו נצסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והתקבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו בדבורו במושב המלך, ומפני זה מי שיבחר בשלמות האנושי ושיהיה איש האלוהים באמת — יעזר משנתו ויבדע שהמלך הגדול המחופף עליו והדבק צמו תמיד הוא גדול מכל מלך בשר ודם, ואלו היה דוד ושלמה; והמלך ההוא הדבק המחופף הוא השכל השופע עליו, שהוא הדבוק אשר בינינו ובין האלוה ית, וכמו שאנחנו

1 שיר השירים א' ב', 2 ישעיה נ"ח ח'.

השגנוהו באור שהוא אשר השפיע עלינו—באמר: „באורך נראה אור“ 1. — בן באור ההוא בעצמו הוא משקיף עלינו, ובצבורו הוא תמיד עמנו, משקיף ורואה: „אם יסתר איש במסתרים, ואני לא אראנו?“ 2 — והבן זה מאד!

ובעני כפי פאשר ידעו זה השלמים הגיע אליהם מן היראה והכניעה ופחד האלה ויראתו ובשתם ממנו, בדרךים אמתיים, לא דמיוניים, מה ששם צפונותיהם עם נשומיהם ובבית המרחץ ננגליהם עם שאר בני אדם—כמו שתמצא מנהג חכמינו המפרסים עם נשומיהם: „מגלה טפח ומכסה טפח“ 3; ואמרו גם כן 4: „אי זה הוא צנוע? כל הנפנה בפניו בדרך שנפנה ביום“. וכבר ידעת הנהירים 5 מילכת בקומה וקופה—משום ימלא כל הארץ כבודי“ 6 — לישוב בלב בני אדם באלו המעשים בלם הענין אשר זכרתי לך, והוא: שאנחנו תמיד בין ידי האלה יתי, ולפני שכינתו גלף ונשוב, וגדולי יחכימינו ז"ל היו נמנעים מלגלות ראשם, להיות הישכינה מחוספת על האדם ומסוככת אותו 7. וכן היו ממעטים בדבריהם לזאת הפונה—וכבר בארנו מה שראוי לבארו במעוט הדברים—ביאבות 8: „כי האלהים בשמים ואתה על הארץ, על בן יהי דבריה מעטים“ 9.

וזה הענין אשר העירתיך עלינו הוא הפונה ממעשי התורה בלם, כי בפרטים ההם המעשיים בלם ובצוותם תמיד תגיד רגילות לזכירים החסידים, עד שישלמו השלמות האנושי ויפחדו מהאלה וייראו ממנו, יידעו מי עמקם, ויצשו אחר כך מת שראוי, כבר באר האלה יתי כי תכלית מעשי התורה בלה הוא — להגיע אל

- 1 תהלים ל"ו י.
- 2 ירמיה כ"ג כ"ד.
- 3 נדרים כ"ג.
- 4 ברכות ס"ב.
- 5 קירושין ל"א.
- 6 ישעיה ו' ג.
- 7 קידושין שם.
- 8 ס"א מ"ג.
- 9 קהלת ה' א.

האדם זה ההפעלות—אשר כבר בארנו במופת, בזה הפרק, למי שיודע האמתיות, אמתת חיוב ההנצה אליו — רצוני לומר: יראתו יתי ולפחד מדברו—אמר: „אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת, תכתבים בספר הזה: ייראה את השם הנכבד והנודא הזה, את יי אליהיך“ 1. התבונן איך באר לך, כי הפונה היתה מיכל דברי התורה הזאתי תכלית אמת, והיא — ייראה את השם וגוי. והיות זאת התכלית מנצת במעשים—תדעהו מאמרו בזה היפסוקי: „אם לא תשמר לעשותי, — הנה התבאר שיהא מן המעשים שהם יעשה יירא מעשהי. אבל הדעות אשר למדתנו היתורה, והם השגת מציאותו יתי ואחרותו, הדעות ההם ולמדונו היאהבהי, — פאשר בארנו פעמים, וכבר ידעת רב האונהרה שהנהיכה היתורה על היאהבהי: „בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך“ 2, כי שמי התכליות, והם היאהבהי והייראהי, גיעו בשני הדברים: היאהבהי תגיע בדעות התורה, הכוללות השגת מציאות האלה יתי על אמתה, והייראהי תגיע בכל מעשי התורה—כמו שבארנו, והבן זה הבאור!

זה הפרק כולל פרוש עניני שלשה שמות שהצרכנו לפרשם, והם—חסד ומשפט וצדקה.

וכבר בארנו בפרוש יאבותי, שיחסדי ענינו — ההפלקה באי זה דבר שמפליגים בו, ושמשו בו בהפלקת גמילות הטוב יותר, וידוע שגמילות הטוב כולל שני ענינים: האחד מהם—לגמול

הדרושי רפנר חיים הלאו

על הרמב"ם

הלכות יסודי התורה

אחת הוא הכולל ולהכי לא חייב לחסור את מלתו, חסרתי נעברה המאורכה אף ללא קטנדה חשבה, מיני הכי היא שבתם על גבי, ולהכי שפיר הדין טמן דמהרגי ואל שבת. ונראה דכוונת המוס' כד היא, דכיון דרננה הוא משהגא דמאי מוית דדמא דידך וכו', איך הא גם אם היה מקטמיון דמאי ביה דין רננה וכן ללא לעבר חשבה גבי לא היה יוצר לחסור עלמנו דמאי דמאי אדרבה מואי חוית דדמא דמהרגי סומק טפי דלמא דמא דמאי דמאי סומק טפי כיון ללא קטנדר חשבה, ואיך היא בנעברה המאורכה דלמא מרננה אף דשבתם על גבי כיון ללא קטנדה חשבה איו כה כד דינא דמהרגי ואל משהגא. אלא דכרננה נופא גבי חוה, דלמאם יי למהגא מואי דקאמר הנמי כד סברא דמאי חוית דדמא דידך סומק טפי דלמא דמא דמהרגי סומק טפי במאי נוני, או דממא דכיון דקטולין הם שניהם טפי מוילא היו דינא דלדיך להוית כשבש ואל חשבה ועל חשבה בידים יהרג ואל שבור, או דממא דכיון דקטולין ין מוילא אינה נדמים כפי שקריי, ואיו חילוק בין שב ואל חשבה למשה בידים לטעום איו כה דין דמאי, וממילא דמאי דינא דמהרגי ואל ישבור ככל נוני, וגם כרננה נופא אם היי שואים בנונא דיש בה דין כרננה גבי אמרינו כיון דקטולים הם ואין מוכרי נרמא טפי שקומ נפשו מוילא יהרג ואל ישבור כיון ללא חלה דין דמאי כהרננה. ונראה דכן הוא פירוט הגבי שמשבו מואי דמאי, כרנני דף מיני שבו שמו מהלכין כדרך וברד אמר ממן קיטון אל מוס וכו' עד שגא ריש ולמד ומי למיר שמת חייך קורמיו למי אמיר, הכי דלמשי דמהם היו כשואים, ועוד ומה ללא הם דין חוית דמאי שמת דמיר קומיו, ומיני דדווקא כרננה דלמא קרא דמיר אמיר שמת דמיר אף כשואים ונלא עביר חשבה, אם אף יי כו דין ישבור ולפי קורמיו, אלא כרננה דלמא קרא ככל מנין יהרג ואל ישבור, ולפי שפיר שפיר חשבה דכרננה משרא ואל חשבה ככל נוני אף בקרקע שולם, כיון דגם כרננה הדין כן דלמא דמאי כפי שקריי ככל נוני, והיא לעריות דלשפין מיהא דליו בה דין דמאי כלא לטעום ופיך ככל נוני מהרגי ואל משהגא אף בקרקע שולם ונשג ואל חשבה ומהמשיך.

הלכות תפלה

לפיר הל"א י' דנדים מוכנין אום המפלה חשיב שנתים זמנה וכו' וכוונתו הלא וכו' יחיד כל מפלה שאינה כנוונה אינה מפלה ואם המפלה כלא כוונה שחר וממפלה כנוונה מלא דשמו משונבטם ולכו סרוד אסור לו להמפלה עד שחמישע דשמו מכלל מסומים לעון הרמב"ם מתואר דדין כוונה הוא על כל המפלה שכל המפלה הפונה משהגא גבי, וקשה ממה שפסק הרמב"ם כפי ש' י' על מי שהמפלה גבי, ואלא אמר דמיר ומהגא כנוונה ואם כיון אמר לכו כרננה חלשונה שגו איו לכו, דמהרגי למהגא ונראה אינה משהגא רק כרננה חלשונה, ולפי דממא אינה משהגא רק כוונתם יי כמפלה, חלמא כוונה על פירוש הדברים, ומהרה הוא דין כוונה, ופינין שיומן

פיר הל"א כשעמוד ככרי ואדם את שקאל לעבור על אחת מכל מלות המאורות כמורה או יהרגו ישבור ואל יהרג וכו' כד"ל בשאר מלות חוה חשי' וגבי ופסיד אכל עגל שבידות אלו אם יאמר לו שבור על אחת ממן או מהרגי ואל ישבור ש"ל, והוא כנוונה דמהרגי דן כד ע"ד אמר ר' יוסמן משום ר' ש' בן יהונתן נמנו ונמרו כמלות בית נמוה כלאר כל פגרות שבתורה, אם אומרים לו לאדם שבור ואל מהרגי ישבור ואל יהרג חוה חשי' וגבי ופסיד וכו', ע"י כר"א דמיהא ר"א אומר ואיבה את ר' אלפי ככל לצנבר וכל נשכך וכל מאלך וכו', גבי ופסיד כרננה דמיהא רבי אומר כי מלשך יקום אדם על רשעה ורננו נפש כן דהרג הוא וכו' ומקום נערה המאורכה לרננה מה רננה יהרג ואל ישבור אף נערה המאורכה מהרגי ואל חשבה, ורננה נוטי' מנל סברא הוא וכו' מי יומר דדמא דידך סומק טפי דלמא דמא דמאי נברא סומק טפי, ושם כנוונה שור לא אמיר אלא כרננה אכל כמהרבה אטילו מניה קלה יהרג ואל ישבור וכו', והא אסמר כמהרבה הוא, אמר א"י אסמר בקרקע עולם יהיה, כהא אמר הבלת מלמן שגלי, ונחמתי' שם הקשו דמשיקין ל' דלמסר ככלל שריות הואי וכמהרגי כמנולה דפי' מלשך אברתי מוית אבה כד אברתי ממן, ומויתו דמי חשום שריות כוונת ס"ל דמהרגי שמשא דקרקע עולם לענין דלא מיימיצה למסור עננה ממוט שריות, דלא מויתו קה ישיקין לה, ורננה נוטי' כי מויתיה למסור שמו דמיהא רבי אומר על הדינות ונממקן כמהרגי שחשו כיון למסור שמו, דמאי אמר אדרבה מואי חוית דדמא דמהרגי, סומק טפי דלמא דמא דידך סומק טפי כיון ללא עביר חשבה, והרמב"ם דמסר לא הוירי כלא כד דקרקע שמו חשבה דחלקן ע"י וס"ל דכל נוני יהרג ואל ישבור שולם חשבה דחלקן ביה וכמהרגי כבעל המאור כג"ע, וכבר מלכו הרמב"ם ביה וכמהרגי כבעל המאור ונממממות שם מיידי' דלמסור לא הוירי מויתו כלא, דקד שווא ס"ל להיטה שריות, או דמיהא ככרי לא מוירא ככלל שריות וכשופת ר"ם כוונתם, וע"כ וכו' ששם הרמב"ם דכרננה מיהא ככל נוני מהרגי ואל חשבה, אלא דלפי דמרי המוס' הוירמו מרננה דמיהא דמאי שב ואל חשבה איו מויתו למסור עננה ולמה דמיהא דמאי חוית חשבה וי"ל דכיון דכרננה נופא הא דחלקן שב ואל חשבה חשבה בידים הלא איו זה משום שומר דחשבה בידים, וכן דכיון דמאי הנפשות שקולות ין ע"כ לדיך להיות שב ואל חשבה, ודינו ככרי לזמות שאין דוחות וא"י דדינו כשב ואל חשבה, ופיך לא ש"ך ואם כרננה דמיהא דקומה נפשו שקול כשריות, וכיון דלשפין מרננה כשיק הדין דלמנו נרמא כפי: פק"י מוילא הדר דינא דשב ואל חשבה ומהגא בידים שוין וכלל נוני מהרגי ואל חשבה.

ר"י ש' שור, דמהגא ל"ע כרננה חשיב, דמאי מנין נערה המאורכה למי שמשלכין אחת על המוסק ונממקן, דמה דמהגא איה לא היי כיון רננה כלא ואל עבר על שפיר, דמה לא היי רק חלקן ועד כיר כרננה שמשלך אומר, דמי שמשלך

אם יוכל לציון רק שיהפלא בלא כונה יחזור ויפלא
מאום כי כונה שחיהו מדבריהם, ושי לא יהיה הרמזים
רק שיחזרו ויפלא ולא יזכר ופשי"ל

פי' דרין מי שבי' עמוד נחמיה וזכר שצבר המפלא פוסק
ואפילו באלוהי צרכה ואם יהיה מפלא ערביה
אחי טוסק שאף המפלא אומר המחלה אלא על דעת שאינה מוכה
עכ"ל, ובהשגחה ז"ל אף כאן נחם רוח עכ"ל

עיי' צ"ל ההנהי משום דס"ל דגם מפלא ערביה
הרמזים ז"ל דהא דמוהו גופא לא מוערשי הוא משום
דכין חזקין בעגם המפלא על מפלא, דזו מפלא מוכה וזו
מפלא נדבה, וערביה דין רשום ונדבה ענוף, והא דקבעוהו
למוהו פירשו שקבעו מוכה על ענין להפלא מפלא רשום
ונדבה, אבל המפלא בעגמוהו נדבה ורשום היא, כיון דבשקף
מקום מוכה מפלא אינה רק רשום ונדבה, ופי"י שפיר
פסק הרמזים דערביה, הואיל והיא בעגמוהו רשום ונדבה
מזערשי עם מפלא נדבה דמד מינה ינעה, ושא"י מפלא
דחזיון מוכה בעיקר וכליהו חזיון מרי מיני ולא מוערשי
עם נדבה, והנה בר"ף ברין מפלא ערביה רשום סיים ז"ל
מימי הר"י דיכא ולא לני ל"י כלל אבל דיכא דלני לני
להפלא ערביה כבד שויי, ע"י למוהו וכו' ואפילו למי' ד
רשום מוכה הוא דלמא אבל מוהו איהא והאדרנא נהוג עגמא
לגאוי, ומוהו, והרמזים בפ"א ע"ה רמס, ז"ל ואין מפלא
ערביה מוכה נחמלא שריח ומנהו ואעפי"י נהוג וכו'
להפלא מפלא ערביה והקנייה עליהם נחמלא מוכה, ונראה
דמחשיב ה"ה דרמס הר"ף דמשהמיל להפלא שויי, מוכה
דתי' דין בעגמוהו על המפלא דמשהמיל להפלא נשאר,
מוהו מוכה, ולפי' המפלא בעגמיה ענין הוא מחמלא נדבה,
והרמזים דעובר המפלו ערביה בעגמוהו הוא חד מינה
עם מפלא נדבה ע"כ השמיט וסיים רק הא דקבעוהו
כמוהו ר"ל דנהוג להפלא המפלא נדבה והרמזים, ויטין שור
בפי' מה"י מפלו קבעו הרמזים ז"ל מפלא המרי לני -
שא"י מוכה המחמלא אומר זמנה מחמלא הלילי ער
ישאלה עמוד דמרי וכו', המחמלא מפלו קורט זמנה לא
יזא דר"י ומוהו המחמלא אומר צומנה ע"ה קורט זמנה לא
מפלא ערביה, על ענינה ערבר ע"ה קורט זמנה ע"ה
וכי' לפי ששפלת ערביה רשום, הרי לנדנא דרמס הרמזים
דמפלא ערביה דין רשום ודין נדבה ענה וב שכעה
שמחמלא אומר, וייטי כשעתו, דהוצרכתם עם מפלא רשום
ונדבה, ומד מינה ינעה, והחל"ד ע"ה השיג והנה שאין ראוי
לעשות כן אלא לזכר ע"ה, והיינו כדעת הר"ף דלא הו"ה
חד מינה ע"ה עם נדבה ובשעת המפלא מחמלא להיום מוכה
מה"י והפשי"י.

אז"ל

אשר יהיה צדעם הארצי'. דנהי בצרכות דק
כי"ה אר"י אחר שמואל ה"י עמוד במפלא ומכר
שמהפלא פוסק ואפילו באלוהי צרכה וכו' ואר"י אר"י המפלא
ונכנס לביה ומהו צרכה שמהפלאין אם יוכל לודע בה
דבר המפלא ואם לאו אל המפלא ונראה דהו' אשמישן בה"א
משום דלא אחריל בה אבל הם ולאחריל בה אימא לא
לתיא. והנה הר"ף דהא דר"י אחר שמואל לא פלו"ה אר"י
יומק דלדלו, שמהפלא אר"י. הרי שכו' דמהי"א זכ"ר ביטול
לודע אר"י וכו' לא אל יפלא. ואפילו באלוהי צרכה
לודע אר"י וכו' כפי צרכה שש בהי' פסק דהלאה ר"י כפי
המפלא וכו'. אחר שמואל גוראי המפלא. ומנהג כדעת
דר"י אחר שמואל ר"י פלו"י. וברמזים פ"ה מה"י מפלא
פסק ח"ל מפלות אלו אין שומחן מהם אבל מוסיפו עליהם
וכי' וכל אופן המפלות שמושך כמו מתקרי דנדום לפיך
לזכר לודע דבר, הרי להירא צדעם הרמזים דהא דלד"י
פוסק

ודנה

כמוהו אינה מפלה ואם המפלא בלא כונה מחר ומפלא
כמוהו מלא דמיטו משוכס ולנו עמד אסור לו להפלא ער
שמשיב דעתו, ופי"י ע"ה לא כמד הרמזים רק חד נונוא
מי שמהפלא ולא כיון לנו יחזיר ומפלא כנונה, ואיך מרי
כפי שימד דעמו אם יוכל לציון וכו' הא דנלא כיון הו'
כלא המפלא החשיט, ונראה דרמס הרמזים דרבי מחלוקת
אין במפלא, זאת הכונה שהוא מוכון ומי' שהוא עמוד
במפלא דהו' הו' משום דין מחמלק ומשום דין עמית לרימ
כונה דהו' דדין והשכות היא נהוג בכל המורה וכל המלוח
לומר, ונומ פירש המלוח לומר, וכו' גויי מוכי מה
במפלא, מוכי הוא לציון שהוא עמוד במפלא משום דלא
ענין מפלה משחל המלוח, וממנו הוא כנוונה פירש הדברים
משום מוכה כונה החשום רק במפלא, ועי' המינוח אין
משכבין וא"י, אלא דיוכל מוח ממילא. רמס הוא מחמלק
או מוכר לו דין כונה על כל המלוח אר"י כפי עיקר
המלוח, ומחילא דהרי הוא בלא המפלא, ואם אינו יכול לעי' על
אל המפלא כיון דזון הו' מפלה כלל, אכן במוהו כונה על
פירש הדברים כיון דהוא מכוונת רק במפלה ע"כ אמרין
דלפי' דלחי יכול לקיימה מתי שפיר חיילא ע"ה מוכה
מפלה שישיב אומר בכל המלוח ואינה כה דין מפלא, ואם
שורב להיות כן גם בלא ששחא, אבל י"ש להוסיף שור, לרמס
הרמזים דמוהו המפלה ומלוחה הו' מדימ, ואפילו להחלוקס
על הרמזים, הויטי רק כמוהו אבל קיומה ובינה הו'
לכתי' מדימ, ואיך מחמלק דהו' דין דלרימא כביה' כולה
דחמלק אינו לרמס המדימ, וכן הא דמלוח לרימא כוונה
דמוהו בכל המלוח מהרה, הו' זכ"י דין עיכוד על מדימ
ואינה מפלה מדימ, ע"כ לא יפלא, משא"כ דין כונה על
פירש הדברים החשום רק במפלה הרי גם במפלה ענינה
אינו רק מהדימ, ואיך שפיר נטל למר כיון דמדלרימא
מוהו הוא מפלה ע"כ יפלא גם בלא יכול לציון וכו'. וכן

ט ז' ויהי ביום השמיני קרא משה * ויהוה ביום תמינה קרא לאהרן ולבניו ולקנני ישראל: ב ויאמר אהרן סב קד

לקט בהיר

רשי

(א) שהרי לא זכר כאן שום ו' ימים רק ו' ימי מלאים המזכרים בסמוך סוף פרשת זו ועל זה קאי יום השמיני (לבוש). אבל עדיין קשה, הלא יום זה השמיני לא היה מן המלאים, שרק ו' ימים היו, וא"כ היל"ל ויהי אחר ה' ימים, ועוד צריך לדעת מה זה ה"א הידועה, לזה אמר שיום שמיני זה היה אותו יום הגדול ר"ח ניסן שנטל עשר עטרות,

יום המקווה והמזופה תכלית נריאת שמים וארץ והיו שבעת הימים הכנה והזמנה ליום השמיני הזה (ג"א: ב) (א) ראשון למעשה בראשית, שהיה יום א' בשבוע, וגם היה ר"ח ניסן שהעולם נברא בא' בניסן ובא' בשבת, ובצ"ר פ"ג אות ט' א"ר שמואל בר אמי מחמת ברייתו של עולם נמארה הקב"ה לעשות שופיות בתחומים וכו', אימתי פרע להם הקב"ה להגן בהקמת המשכן וכו' ראשון לברייתו של עולם אמר הקב"ה כאלו באותו יום נבראת אה עולמי עכ"ל, (ב) לנשיאים, זו זיוס הקריב הראשון נמשון בן עמינדב, (ג) לכהונה, שעד כ"ג באדר היתה עבודה בבכורות וכו' ימים במשה ועתה ראשון לכהונה, (ד) לעבודה, לעבודת החמיד, תמידים מוספים וכל קרבנות נבזר, (ה) לירידת האש, (ו) אכילה קדשים, פירש"י היינו במקום מיוחד (קדשי קדשים לפני מן הקלעים וכו') ועד עכשיו היו נאלצים בכל מקום, (ז) לאיסור הנמות, שנאסרו משהוקם המשכן, (ח) לראש חדשים, פי' להתחיל למנות מניסן לומר אייר שני סיון שלישי, לפי שאשחקד כשנטעו על קידוש החדש היה זיוס ר"ח והיה חמש ניסן כבר נתקדש, (ט) לשכון שכינה בישראל, במדרגה גדולה, כמו וכבוד ה' מלא אה המשכן, וכמו ותלא אש מלפני ה' וגו', (י) לברך אה ישראל, יברך, יאר, ישא, מה שהנהיג מצרכים בכל יום אחר העבודה: (ג) שאל"כ למה קרא להם, הלא זה לאהרן שהוא ידבר אל בניי שיקמו הקרבנות, וכן היה ויקרבו כל העדה וגו', זה ודאי שיראו וישמעו שלא יעשה אהרן שום דבר מעלמו רק מה שיזיה לו משה הן בנשיטת בנדי בהן גדול הן בכל עבודה ועבודה, גם שלא

אור החיים

ט א. ויהי זיוס השמיני. צריך לדעת מה טעם אמר ויהי (ד) ובמסכת מגילה (דף י) אמר רבי לוי דבר זה מסורה בידינו מאנשי כנסת הגדולה כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון זכר, ומקשה והכתיב ויהי זיוס השמיני ותניא אותו היום היתה שמחה לפני הקב"ה כיום בריאת שמים וארץ כתיב הכה ויהי וגו' וכתיב התם (בראשית א') ויהי ערב ויהי בקר וגו', ומתוך ה' מתו נדב ואזיבוא, ומקשה עוד ויהי בשמונים שנה (מ"א ו') ויהי כאשר ראה יעקב (ויאלא כ"ט י) וגו' ויהי ערב ויהי בקר וגו', ומתוך רב אשי כל ויהי איכה הכי ואיכה הכי ויהי זימי אינו אלא לשון זכר ע"כ, הכי יתן לבו למקשה מפסוק ויהי זיוס השמיני והעלים עין ממה שלפניו ויהי ערב

אור בהיר

(א) ולא אמר זיוס השמיני קרא וגו'. (ב) שנאמר אלא שלמה המלך ע"ה בבנין ביה"מ. (ג) ולמה להביא ראיה מהתלמוד במקום שם להביא ראיה מהתלמוד. (ד) פי' אם יקשה רק מיהי ערב יתהוה התרץ קושימו, ששם נאמר בפירוש שמהה וירא אלוקים

אור החיים

אחה זכר, שכרו מלינו כשחזר המקשה והקשה ממנו חזר לאחריו וכדכח חזי הודאס"ה. ועוד מעיקרא למה לא נתן לב רבי לוי מעלמו לכתובים שמוכיחים שיש ויהי שהוא שמחה, והיה לו לחלק מעלמו. אכן נראה כי כוונת ר' לוי גם כן לא היתה אלא כדברי רב אשי, ולזה לא אמר אלא אמר רב אשי שיהיה נשמע שסותר דברים הראשונים, שגם יוסבלו דברי רב אשי כדברי ר' לוי, שהרי מקראות ויהי רבים (וכדכ"ס), אלא שהמקשה סבר כי לכל ויהי הוא אומר, ונתחכם להקשות מיהי זיוס השמיני כי אין הפרש בין ויהי זימי ליהי זיוס, ורצה לסתור הכלל אפילו במקום שיאמר ויהי זימי, והמתוך תירץ כי שם מתו נדב ואזיבוא, כי לא רצה לחלק בין ויהי זימי ליהי זיוס, כי אין הפרש, ואין הוכחה מתשובה זו שסובר אפילו ויהי לזכר הוא לשון זכר, כי לא הוכרח לתרץ זה אלא לזכר שהקשה מיהי זיוס. ואחר כך חזר להקשות אפילו מיהי לזכר, ונתחכם המקשה להקדים פסוק ויהי בשמונים שנה לגלות על ויהי ערב שבלבד שלא היה שם זכר היה זו שמחה. והגם שמדברי הברייתא שהביא למעלה מוכח שהיה שמחה לפניו, אינו אלא דברי התנא, אבל אין הוכחה מהכתיב"ה אלא שלא היה זכר אבל שמחה מנין, לזה הקדים פסוק ויהי בשמונים שנה ודאי שמחה יגיד בבנין בית המקדש (תענית כ"ו) דכתיב (שה"ש ג') וזיוס שמחת לבו, וזה יגיד על ויהי כאשר ראה יעקב ויהי

אור בהיר

כי טוב וכדומה ואני לא אמרתי שהוא לשון זכר אלא בסתם, אבל מאחר שמקשה מהדרוש שדורש בשביל שנאמר ויהי א"כ אפי' בסתם ואין לדמות עוד קושימו. (ד) ולא אמר שהיה הבריאה אחה זכר. (ו) פי' ויהי בלא חיתת זימי רבו מלפניו, ואין סברא שזכר זכר יגידו. (ז) פי' המקשה לא רצה להאריך בקושימו, ועלה על דעתו שאפשר שרבי לוי לא אמר אלא ויהי זימי, ואם יקשה מקודם מפסוק ויהי ערב ויהי בקר שהוא המלמד והוא ראשון בתורה בקושימו, או אפשר שימתך רבי לוי שהוא לא אמר אלא ויהי זימי, ואח"כ יהיה צריך להקשות מיהי זיוס השמיני, ע"כ הלך ביושר ליהי זיוס השמיני. (ח) בשעת הבריאה. (ט) הגם שהתנא מסתם מלא פסוק, אבל המקשה לא ידע להוכיח. (י) בא' אמר שמו ובא' לא אמר. והנה לפנינו ג' אופנים שהם כללי הש"ס במקומות כאלה שהתירץ הראשון לא הספיק לתרץ כל הוצרך ובא' אמר שני ושלשי וסיים הענין ולא נאמר בו חיתת, אלא אמר, (א) ה' אמרתי וסברתימה שזיוס ממש, אלא השני בא לעזור ולסייע וסיים בשבילו, (ב) כל התיודאים הם מחד אמורא, לפעמים, מזכיר שמו בראשון, ופעמים בתירץ אחרון, (ג) סתם תלמוד רב אשי, ובכל א' מג' כללים אלו ילא לנו שזכר סמכא זה רב אשי שהיה סוף ההוראה סובר שזין ויהי "זימי" וזין ויהי "זיוס" זכר יגיד, וזה הוא חוכן ותכלית הענין בכל המאמר הזה, כדי לתרץ קושימיו מה טעם אמר ויהי זיוס, ולא אמר זיוס השמיני, כי זה כרי וזהיר שהמתרץ הראשון סובר כן, שהלא בא לתרץ הקושיא מפסוק ויהי זיוס השמיני, ולא תירץ ולא חילק, הכי לך שאין חילוק, אבל סברת השני לא ידענו, שהקושיא היתה רק מפסוקים שלא נאמר בהם ויהי זיוס, ואפשר שגם ויהי זיוס איכה ואיכה, אבל לפי ג' שבולי הש"ס הג"ל אחי שפיר. (יא) במעמד הנעמד. (יב) ק"ל למה לוקני

אל־אֶהְרֹן קַח־לְךָ עֶגְל בֶּן־בָּקָר לַחֲטָאת וְאֵיל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב

עֶגֶל בֶּן תוֹרֵי חֲטָאתָ וְרֹכֵב לְעֹלָתָא שְׁמִין וְקָרֵב קָרָם יי

לקט בהיר

רש"י

יקרב אהרן קודם שיזוה לו משה, ובמשך ז' ימי המלוואים לא ראו כל זאת, אבל אין הפי' להשמיעם שיאמר להם משה שכל מעשיהו של משה הוא על פי הדיבור, שכבר אמר להם זאת בחלחל ימי המלוואים, וכמו שפירשו שם (ח' ה') עיי"ש, ואם לא האמינו לו אז גם עתה במה יתחזק אללם, אלא כמו שאמרנו שלא יתשובו שמן השמים אין נפקא מינה מי הוא הכהן הגדול ועדיין לא הגיע זמנו ליקרב, ובפרטי העבודות ואהרן הוא שזר וחסר ותפס וזכה (ג"א), או אפשר שלא קני ישראל השמיע עוד הפעם שלא יקאלו בו כמעשה קרת (בד"א: ד' ד) כי ראו היה שיקח פר לחטאת כמו קרבן חטאת של כהן המשיח, וזה שזוה דוקא עגל מודיע שלא רק שאין עוד קטיגור.

אור החיים

העושה דבר כזה שיתן גדולה הנוקצת לו לזולתו, לו יהיה אחיו, כאשר יתחייב לעשותה, לא ישובו בנפשו עשותה בג' שלמויות, הא' שיעשה במהירות, והב' בצירוף בחינת ההדרגות שישנה בדבר. הג' עשיית הדבר בצרפוס לפני רבים, והודיע הכחוצ כי שלשם יחד שלט משה בנפשו ועשאו. כנגד המהירות אמר ביום השמיני, פירוש צהיות הבקר עבדו לב לא עבד אלא חיבב קרא לאהרן לתת לו הכהונה ולא נחשלו. צ' עשה הדבר בצירוף בחינת ההדרגות שנתן הכהונה לאהרן ולבניו יחד, הגם כי צוה יגדל העליון בלבו שיראה גדולה מושכת לאהרן ובניו ואשר יעבד אל לבו יעשה הדבר בהדרגות, בתחילה יקרא לאהרן ואחר כך לבניו, כי לא היה הכרח בקריאת הבנים אז עם אהרן. הג' במלכ כל הזקנים דכתיב ולקוני ישראל לעשות הדבר בפומבי לפני רבים ונכבדים, חכ יורה על שלימות הרצון לעשות רצונו יחי, וקפס הרגשותיו.

ב. קח לך עגל. ביומא דף ג' דקדקו אחר שאמר ואל בני ישראל וגו' קח לך למה לי מוצן הוא שהעגל לוי'. ודרשו שצ' לומר שיקח משלו ולא משל ליצור. עוד נראה לומר כי אומרו לך כי זה יהיה לו לאות עולם" כי לא עשה הוא העגל בכוונה ח"ו ולא עשה אחריו אלא שצ' על ידו בלא כוונה ובלא מחשבה רעה, וללד זה יועיל לכפר

אור בהיר

ישראל כאן, ולא ראוי שה' אמר לו כן. (ג) לכפרת עמו. (ד) ויהיה פי' קח לך למוצק.

לפני יהוה: ג ואל־בני ישראל תִּדְבֹר לֵאמֹר קָחוּ שְׁעִיר־עִזִּים לַחֲטָאת וְעֶגֶל וּבָבֶשׂ בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה: ד וְשׂוֹר וְאֵיל לְשִׁלְמִים לְזִבְחַת לְפָנֵי יְהוָה וּמִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן בַּיּוֹם יְהוָה נִרְאָה

ג ועם בני ישראל תמלל למימר סבו צפיר בר עזין לחטאתא ועגל ואמר בני שנה שמיין לעולה: ד ותור ורכב לנקסת קורשיא לרבחא קרם יי ומנחמתא רפלא במשח ארי יומא רון

רש"י

לקט בהיר

(ד) כי היום ה' נראה אליכם. להשרות שכונתו במעשה ידיכם, לכך קרבנות הללו באין* שמיני נסחאות * באות

אלא אדרבה הקטיגור שהוא העגל נעשה לו סניגור, א"כ נמתק העון והפגם (לגבי אהרן) לגמרי, וזה נוחא ג"כ מה שאמר "קח לך" להנאתך לפרסם נקיותך (מ"ל), ועוד שבכלל למה לאהרן קרבן מיוחד, ולמה לא די לו בכלל כל ישראל, אלא ודאי להודיע וכו' פי' כדי שלא יאמרו שלא די לאהרן שעיר עזים של כל ישראל שהוא עשה את העגל, לזה צוה לו הקב"ה עגל זה לבדו, וזה הודיע שנתכפר לו (ב"ב: ה) הוסיף זאת, שזו עיקר חובה ימירה שנודעת להם שנתמנה במעשה ידיהם לקבוע דירתו ושכינתו בתוכם, כי בלא זה רק מה שנראה אליהם הלא כמה פעמים נראה אליהם כבוד ה' ולא בלא שום קרבנות, וגם מלינו שנראה כבוד ה' לרעה כגון במעשה קרת (ג"א), ורצון רבינו צוה לפרש נמינת טעם של חובת "כ"י" על מה הוא תחור:

אור החיים

אינם יכולין להביא עגל לכפרה לזה לזה ה' שיביאו שעיר עזים. עוד נראה לומר בהעיר אהרן אומרים (ר"ה כ"ו). אין קטיגור נעשה סניגור בענין הזהב והלא אמרו (ערכין ע"ו). ארבעה בגדי זהב של כהן גדול מכפרים על ארבעה מיני עבירות וכו' אם כן קטיגור נעשה סניגור, ובהכרח ליישב כי ישתנה כפרת חוץ מכפרת פנים שכפרת פנים מלכנת החטאים כשלג, חזק לך האות לשון של זכורית (יומא ס"ו). ודבר זה הוא מופלא ולריך שלא יומלא בו רובם העון כולו, ואשר על כן הבגדים להיותם בחוץ מכפרים הגם היותם מין זהב מה שאין כן כפרת פנים, וגם לפי חילוק זה ישתנה חטא של אהרן בזהב מחטאם של ישראל בעגל, כי אהרן מכפר בחוץ בבגדי זהב" וישראל אינם מתכפרים בעגל כי חטא אהרן בזהב שוגג גמור היה בלקיחתו ובנתינתו בחרט מה שאין כן ישראל, ולזה לא יתכפרו בעגל אפילו בחוץ והבן:

אור בהיר

בדו) וכמו שיכול לשמש בחוץ בבגדי זהב יכול ג"כ להביא עגל שהוא ג"כ בחוץ. (ה) ליישב חובת לאמר. יח) בדרך כלל ומדוייק ג"כ חובת מדבר לשון קוש, כלומר דברי כושיין בדרך הגלות כדי שיתקבל. יח) משה לאהרן שיאמר לישראל בלשון זה.

מקום באמצע מהלכו הנהגה מיוחדת. והכוונה בזה, שיהיה כוונתו וכה ורצויה בכל דרכיו ובכל מעשיו לשם ה' לבדו, ולא להתפאר ולהתנאות וכדומה. מבחה מבחה, למבוח כדת של תורה. מסכה יינה, בהכשר על פי התורה. אף ערכה שלחנה, על פי התורה, לבלי לאכול מותרות, כי אם די סיפוק לעבודת הבורא יתברך. אז הנו מחציו ולמטה איש, ממילא אז שלחה נערותיה תקרא על גפי מרומי קרת, שקראן אלהים, כדכתיב אני אמרתי אלהים אתם:

ונקדים הא דכתיב (תהלים פד, ג) נכספה וגו' לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו, נראה לי לפרש על פי דכתיב (איכה ג, יז) ותזנה משלום נפשי וגו', ופירש הקול יעקב (איכה ג עה"פ ותנה, ד"ה ותנה) כי במקדש נאמר (תהלים קמו, יד) השם גבוך שלום חלב חמים ישיבעך, שהמזבח עשה שלום בין גוף ונפש, לכהנים ולבעלים שיהיו אכילתם בקדושה ובטהרה, ותענוגים כאלו היו מוסיפים חיים לגוף ומרפא לנפש, והנפש והבשר בערו יחדו שניהם לעבודת ה' יתברך, וזה שנאמר (שיר השירים ג, י) ומה נעמת אהבה (להבורא) בתענוגים. אבל לאהרן חורבן אז נאמר ותזנה משלום נפשי, כי לא יוכלו גוף ונפש לשבת יחדו להתענג בתענוגים לה' לבדו, ותענוגי הגוף מתנגדים לנפש, על כן נשיתי טובה, ע"כ דבריו. והנה קודם חטא אדם הראשון היה הנפש והגוף משיגים גדולתו יתברך ומודה ומשכה, ועל זה אמרו (ויקרא כ, ב) תפוח עקבו של אדם הראשון היה מכה גלגל חמה, ואחר החטא נתגשם ונעשה כתנות עור (בראשית ג, כא) בעי"ן (והר בראשית לז), ואין השגה אלא בלב, כמו שכתב הרמ"ע בעשרה מאמרות (עה"פ שמואלא טו, ז) כי האדם (קדמאה) יראה לעינים (על כן) וחי' יראה קרי ביה יראה רק ללב. וכמו כן עתה כי נתגשם הגוף על ידי המאכלים האוכלים למעדנים ותענוגים,

נופיה מלא כרסיה כו', כדכתיב (דברים יא, טו) ואכלת ושבעת השמרו לכם וגו'. אבל בעת יבנה בית המקדש כי שם ישכון כפורנו שלום בנוף ונפש לאכול ולשתות ולשמוח בה, אז לבי ובשרי ירננו וגו', והבן:

וראיה לדברינו מדברי הוזהר תרומה דף קנ"ד ע"ב ז"ל, וכהני הוו לקמי איבא דשלחן משבת לשבת, לאחזאה דהא מוונא עלאה נפיק מנו ההוא שלחן, בנין ההוא לחם מוונא דהוו לקמי כהני אתברכא כל מוונא ומוונא דאכלו ושתאן דלא לקטרגא בהו יצר הרע, דהא יצר הרע לא אשתכח אלא מנו מיכלא ומשתיא, הדא הוא דכתיב (משלי ל, ט) פן אשבע וכחשתי כו', לחם דא מוונא דנפיק מנו שלחן, מברך מוונא דכהני דלא ישתכח בהו מקטרגא לקטרגא לחו, למפלה בלבא שלום לקודשא בריך הוא, ע"כ לשונו. ואם בעסקו בצרכי אכילה נקרא איש, אז למעלה מחציו נקרא אלהים:

והמעם לכל זה, כי עיקר הבית נבנה על ידי בצלאל, שעליו נאמר (שמות לא, גד) ואמלא אותו רוח אלהים (דייקא) בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה לחשוב מחשבות (קדושות) לעשות, שגם בעסקו כמלאכה עשיה גשמית של בנין הבית היה יודע לצרף בהן אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, כמאמרם ז"ל (ברכות נה), ומה נשפע קדושה יתירה על ידי קרבנות ונסכים וערך סידור לחם הפנים, להיות כל אדם חושב מחשבות קדושות ורצויות להשי"ת החוקר לב גם בעת עסקו באכילה ושתיה גשמיות:

והן דברי המדרש, לומר מהיכן זכו לבחינה זו להיות מחציו ולמטה איש ומחציו ולמעלה נאמר אלהים אתם, על זה אמר דבר אחר חכמות בנתה ביתה זה בצלאל שנאמר ואמלא

אין יקראו יבנה בית המקדש

אל"כ יקרא שמיני

אותו רוח אלהים (דייקא) בחכמה וגו' לחשוב מחשבות לעשות. חצבה עמודיה שבעה אלו שבעת ימי המילואים, מבחה מבחה אלו הקרבנות, מסכה יינה אלו נסכים, אף ערכה שלחנה זה לחם הפנים. דבנין מה דאכלו ולקטו כהנים מעליו, אתברכא כל מוונא דלא לקטרג בהון יצר הרע, כי אם לעשות כאיש, על כן שלחה נערותיה זה משה, שהיה איש האלהים, תקרא לאהרן ולבניו, על גפי מרומי קרת שהפריחן וקראן אלהים. והיינו דכתיב ויהי ביום השמיני, יומא תמינאה, בחינת מלכות, כדאיתא בזהר (שמיני לו), ולדרכנו יאמר בבחינת יום השמיני הנקרא אלהים (והר שופטים רעה), קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל:

ויאמר אל אהרן קח לך עגל וגו' והקרב לפני ה' ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים וגו' לזבח לפני ה' ופ. ב-ד. יש להבין שנתו את לשונו, דאל אהרן אמר קח לך "והקרב" לפני ה', ואל בני ישראל קחו שעיר עזים, ולא אמר "לכם". גם "לזבח" לפני ה', הלא לא דבר ריק הוא. גם להבין אומרו להלן (פ. טו) ויקרב את קרבן העם וגו' וישחמטו ויחמטאו כראשון, פירש רש"י כעגל שלו, עיין שפתי חכמים (אות ב):

והנראה לי, כי קיימא לן (שוע"א א"ח ס"ו ס"ד) מצות צריכות כוונה, לכוון לשם ה' לצאת ידי חובתו לקיים מצות בוראו. ואמנם זהו הכוונה הפשוטה לכל, אבל עוד דברים בנו להבאים בסוד ה', לכוון רמזי וסודי המצות, מעטן ונמוקן ליחד הדודים, כל חד לפום שעורא דלביה. ולאו כל מוחא סביל דא, כי אם יחידי סגולה בני עליה, והמה מועטים. ולכן לאהרן אמר קח לך "לדעתך עגל וגו', והקרב היינו קריבת מדע ושכל לפני ה' החוקר לב, כמו שכתב המורה (ח"א פ"ח) בשורש קרב ונגש,

עו"ש. ואל בני ישראל כו' קחו שעיר עזים, לא אמר לכם שפירושו לדעתכם, כי הם אינם יודעים רמזי וסודי אותן הקרבנות, לכן לא אמר להקריב כי הם אינם יודעים קריבת מדע, כי אם לזבח מעשה וביחה לפני ה'. וזהו שנאמר (פ. ו) ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' "תעשו" (אז) וירא אליכם כבוד ה', כדאיתא בזהר (והר צ"ג) וכאה מאן דעבד פקודא דמאריה אף על גב דלא מכוון כדקא יאות:

ואמנם לפי שהיה אהרן המקריב, והוא ידע ונתכוון כל הכוונות הראוים לאותן הקרבנות, זה שכתוב ויקרב את קרבן העם וגו' וישחמטו ויחמטאו כראשון, כעגל שלו, והבן:

הדרך השני כי כתיב למעלה (א. ב) אדם כי יקריב מכם קרבן לה', דקשה, אדם למה לי, מכם למה לי, ודרשת חז"ל ידוע. אבל כבר פירשו המפורשים כי עיקר הקרבן הוא שיקריב האדם את עצמו במסירת נפשו לה' בעת הבאת הקרבן, וכבר נודע (והר תוריע פ"ח) כי תואר אדם הוא המעולה מכל שמות איש, גבר כו'. וזהו שנאמר "אדם" כי יקריב מכם (ממש) קרבן לה', אבל איש המוני אין לו שכל לזה להקריב עצמו, לזה אמר מן הבחמה, דשפת יתר הוא, אלא בא לומר מן בני אדם שדומין לבהמה אז מן הבקר ומן הצאן תקריבו וגו'. וזהו שנאמר (לעיל ג, ב) זאת תורת העולה (הקרי) היא העולה, וכתיב הוא בוא"ו, כלומר האדם עצמו הוא העולה:

וזהו שאמר משה לאהרן קח לך לעצמך עגל וגו' והקרב, כלומר את עצמך במסירת נפש לפני ה'. ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים וגו' לזבח וגו', ולא אמר לכם, ולא להקריב, כי אין יד שכלם משנת לזה, בלתי מי שהוא בתואר אדם, ולא הכלל. ואמנם אהרן בעת הקרבנות את קרבן העם היה מעורר

היום הוא, וזקני העם כל הלילה לא ישנו מלחזו, והשוכה כי יר. העוב ויר. הרע מתקועים זה עם זה. זה כשני חויבים, וכש אחד מהם קרוב להיות מנוגת, יחזק על עמדו זרואו כי כלתה אליו הרעה, ולזה היה קרוב מאד להיות הכהן בעל קרי, כי כל כמה שחוגג כח הקדושה יתאמץ היצר בכל כוחותיו להכשילו, עכ"ד.

ומעתה ציוס השמיני למילואים כאשר עמדו ישראל צמעה העליונה, ואותו היום היה ראשון לשכון שכינה ב"מ, וצני ישראל נחקדשו נטילודין והבינו והזמינו עמם בקדושה ובעברה לקראת החגלות כבוד ה' במשכן, צעה הכוח קרוב היה הדבר שיחגבר היצר הרע עליהם להסיחם ולהדיחם ולבלבל מחשבות לבם, ולזה עמד משה רבינו והזכירם אותו יר הרע העבירו מלצבכם, רומז על היצר הידוע המחגבר ביותר צומן גדול וקדוש כזה, אותו העבירו מלצבכם, ותהיו כולכם ביראה אחת ובענה אחת לשרת לפני המקום, היינו שחכא מחשבתם זכה ללילה וצורה לקבל השראת הקדושה העליונה העתידה ליד עליהם ציוס הזה.

*

ד או יאמר צביאור החורה כהנים, ויאמר

משה זה הדבר אשר לזה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אמר להם משה לישראל אותו יר הרע העבירו מלצבכם, ותהיו כולכם ביראה אחת ובענה אחת לשרת לפני המקום, כשם שהוא יחידי בעולם כך תהא עצודתכם מיוחדת לפניו, אם עשיתם כן וירא אליכם כבוד ה'.

ב במדרש (צמ"ר פי"ג ס"ח) ויאמר משה זה הדבר אשר לזה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', מהו זה הדבר, על המילה אמר להם, כמה דתימא (יהושע ה ד) זה הדבר

אל יהושע. וכבר דקדק באור החיים הקדוש המדרש סתומים וחתומים, דכי באותו יום על המילה.

א צבקהם דברי ח"ו זללה"ה ציעב לב צפרשתן לפרש הכחוש זה הדבר אשר ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', דהנה קיי"ל חש השנה כה: מצות לריכות כוונה לכיון שם ה' לקיים מצות זוראו, אמנם זהו הכוונה הפשוטה לכל, אבל עוד דברים צגו להצאים בסוד לכיון רמזי וסודי המצוות טעמן ונימוקן, ולאו כח מוחא סביל דא, כי אם יחידי סגולה צני פליה ומהה מועטים, ולכן לאהרן אמר קח לך פגל, פי' ל"ך לדעתך, והקר"צ קריצת מדע ושכל לפני ה' החוקר לב, אבל אל צני ישראל אמר זה הדבר אשר לזה ה' תעשו צעשיה בעלמא, כי הם אינם יודעים רמזי וסודי אותן הקרבנות, ועם כל זה וירא אליכם כבוד ה', כדאיתא צוה"ק (יתרו דף גג:) זכאה מאן דעביד פקודא דמאריה אף על גב דלא מכיון ציה כדקא יאות, עכ"ד.

אמנם לית דין לריך צושש אשר אף אם לא זכה אדם לכיון צעשיית המצוה בכל הכוונות הראויות לכיון, ועבודתו הרי היא צבחינת זה הדבר אשר לזה ה' תעשו צעשייה בעלמא, עם כל זה בגשתו אל הקודש לקיים מצוה ה' יש לו להכיר שחכא מחשבתו זכה ללילה וצורה לקיים מצות זוראו, ולא יתערב בעבודתו שום מחשבות זרות ופניות, ועל דבר זה יש התגברות היצר ביותר, וכמו שהאריך צזה בחוצת הלצבות (שער יחוד המעשה פ"ה) שכן דרכו של יר הרע לבלבל דעתו של אדם צעת אשר יגש לעסוק בחורה ובתפילה, באמרו הלא צין כך לא זכית לעשות החורה והמצוה צדחילו ורחימו צכוונה הראויה, ומה לך להתאמץ ולכיון צב לשם שמים, כלך לך למחשבות אחרות צעניני עולם הזה וכדומה, עיי"ש צדבריו.

ועל זה דרשו צחורה כהנים, ויאמר משה זה הדבר אשר לזה ה' תעשו, פי' צעשייה בעלמא אף אם לא תזכו לכיון צכל הכוונות הראויות, אמנם אותו יר הרע העבירו מלצבכם, היינו אותו יר הרע המחגבר צעעת קיוס המצוות על האנשים הפשוטים שאינם זוכים לכיון צכוונה הראויה, ומכנים בלצבם מחשבות זרות ופניות, אותו העבירו מלצבכם, ואז תהיו כולכם ציראה אחת ובענה אחת לשרת לפני המקום, היינו אף פשוטי העם תהא עצודתם נחשבת לפני הקב"ה, וכלשון הזכיר זכאה מאן דעביד פקודא דמאריה אף על גב דלא מכיון ציה כדקא יאות, ועל זה סיים ואמר כשם שהוא יחידי בעולם כך תהא עצודתכם מיוחדת לפניו, שלא יתערב בלצבכם מחשבת זרה צעעת העבודה, אלא תהא עצודתכם מיוחדת לפניו צלתי לה' לצדו.

והגה איתא צגמרא (שבת קל.) כל מצוה צקבלו עליהם צשמחה, כגון מילה, עדין עושין אותה צשמחה. ודקדקו המפרשים מה נשחית מצות מילה שקבלו צשמחה יותר משאר מצוות. אך לדרכינו י"ל כי אין האדם זוכה לשמחה של מצוה אלא אם כן יקיים את מצות ה' צשלימות הראוי צמחשבה זכה וללול, מה שאין כן אם מתערב בעבודתו מחשבות זרות ופניות אין המצוה עולה לרצון, וממילא אינו צא לידי שמחה של מצוה. והנה מצות מילה מקיים כל אחד מישראל כדת כראוי וכנכון צלי שום מחשבה זרה, שהרי החיובק וודאי אין לו דעת לעשותה צפניות, וכן האצ המכנים את צנו לצריתו של אצרהס אצינו מכיון צו רק לשם שמים, כי צדרך הטבע הרי המילה סכנה היא לחיובק, כמו שדרשו חז"ל (גיטין נז:) כי עליך הורגנו כל היום (תהלים מד כג), זו מילה, ופירש"י דזימנין דמייית. ואם כן ודאי אין לו לאצ שום מחשבה אחרת אלא לקיים רצון הצורה ית"ש, ולכן מקיימים ישראל מצות מילה מחוך

*

ג עוד יתבארו דברי החורה כהנים, ויאמר משה זה הדבר אשר לזה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אמר להם משה לישראל אותו יר הרע העבירו מלצבכם, ותהיו כולכם ביראה אחת ובענה אחת לשרת לפני המקום, אם עשיתם כן וירא אליכם כבוד ה'. וקשה מפני מה הולך משה רבינו להזכיר את ישראל ציוס הכוח להעביר יר הרע מלצבם, והלא אותו היום מאד נחעלה צהקמת המשכן והתגלות השכינה, ונדחי השתדלו כל ישראל צו ציוס לעשות רצון קונס צשלימות הראוי.

אמנם ביאור הענין על פי המבואר מפי ספרים וסופרים אשר צעעה שיש התגברות כח הקדושה בעולם, זה לעומת זה יש צעה הכוח התגברות היצר וכח העומאה ציתר שאת וציתר עו, על דרך מאמרס (סוכה נב.) כל הגדול מחצירו יצרו גדול הימנו. וכן כחצ התום' יו"ע (אבות פ"ה מ"ה) צענין מה שמו חז"ל צין עשרה נסים שנטעו לצחוחיו צצית המקדש, שלא אירע קרי לכהן גדול ציוס הכיפורים, ולכחורה יקשה ולמה יארע לו קרי אחר שהיו מחזין אותו כל צצעת הימים והוא צעהרה כל

שמחה, כי מלוא זו מתקיימת תמיד בשלימות הנראה בלי מחשבות זרות.

ומעתה יוצנו דברי המדרש, ויאמר משה זה הדבר אשר לוח ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', מהו זה הדבר על המילה אמר להם, שהרי בפסוק זה הזכיר משה רבינו את ישראל לעשות ולקיים את מצוות ה' במחשבה זכה וללול, ולכן הזכיר להם ענין המילה, להורות כי כשם שמקיימים מצוות מילה כראוי בלי שום מחשבות זרות ופניות, כך יקיימו את כל מצוות ה' כדקא יאות בלתי לה' לבדו.

*

ה עוד יש לפרש דברי התורה כהנים, ויאמר משה זה הדבר אשר לוח ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אמר להם משה לישראל אותו יצר הרע העבירו מלצבכם, ורחיו כולכם ביראה אחת ובעלה אחת לשרת לפני המקום, אם עשייתם כן וירא אליכם כבוד ה'.

ז וזה הדבר אשר לוח ה' תעשו, דקדק באור החיים הקדוש, לריך לדעת מה הוא הדבר אשר נתכוין עליו באומרו זה הדבר אשר לוח ה' תעשו, ורש"י פירש על הקרבת אהרן, ואין זה פשט מאמר הכתוב שאמר תעשו בלשון רבים.

וגראיה בהקדם לבאר דברי המדרש (שמו"ר פ"א ס"ב) אמר משה לפני הקב"ה, רבון העולם עשיתו את מלאכת המשכן והותרנו, מה נעשה בנותר, אמר לו לך ועשה בהם משכן לעדות. ופירש היפה תואר דהיינו בית מדרש גדול וצית ועד לתלמוד. והקשה בצנין אריאל (פ' פקודי) האין הותר להוריד המותר מנצבת המשכן לקדושה קלה הימנה, והלא קיי"ל בשלחן ערוך (או"ח סימן קנ"ג ס"ה) דלאחר שזא לדי גבאי אין מורידין את המותר מקדושה

וי"ל דהנה אמרו חז"ל (קידושין מ:): נמנו וגמרו תלמוד גדול ממעשה, שהתלמוד מביא לידי מעשה. כי אין האדם יכול לקיים את מצוות ה' כהלכתו אלא אם כן יעסוק מקודם בתורה ויהגה בהלכות ודיני המלוא לכל פרטיה ודקדוקיה, ואז ישכיל לדעת האין יעשה את מעשה המלוא כראוי וכטוב, וצפרע בהלכות החמורות מצנין בית המקדש והקרבת הקרבנות צדא מן ההכרח לעסוק בהלכותיהן בעמל ויגיעה ערס יבואו לנשח אל הקודש, למען ידעו פרטי המצוות אשר לוח ה' את משה, ולפי זה מיושב קושיה הצנין אריאל האין הותר לבנות מותר גבית המשכן בית מדרש לתלמוד, כי מאחר שאי אפשר לעסוק בצנין משכן והקרבת קרבנות מצלי עסק התורה צבית המדרש, אם כן הרי הצבית המדרש הוא חלק מצנין המשכן ואין כאן הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה.

זכ"ה זה יתכן לומר כי על דבר זה עמד משה רבינו והזכיר את ישראל ביום חנוכת המשכן זה הדבר אשר לוח ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', והכוונה על לימוד התורה, על דרך שדרשו במדרש (שמו"ר פ"א ס"ד) זה הדבר, אין דברים אלא דברי תורה, שנאמר (דברים א' א) אלה הדברים אשר דבר משה. כי ביום הזה אשר צו נתחנך המשכן והתחילו בעבודת הקרבנות הזכירם משה רבינו להגביר חיילים ולהוסיף אומץ בעסק התורה, כי רק אם יעסקו בתורה צבית המדרש לדעת פרטי ההלכות על צוריות, אז יוכלו לנשח אל הקודש לעבוד העבודה, ויזכו להתגלות כבוד ה'.

והנה כתב ח"ז זללה"ה בייטב לב (פ' שופטים) לפרש מאמריו ואחר לדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו,

הנה אמרו חז"ל (סוכה נב:): אהא דכתיב (מכה ד ו) ואשר הרעותי, אמר הקב"ה אני רמתי להם שברחתי ה"ר הרע. אולם לעומת זה מצינו במס' קידושין (דף ל:): אמר הקב"ה ברחתי יצר הרע ברחתי לו תורה תבלין, ואם אדם עוסקים בתורה אין אדם נמסרים בידו. וזה שאמר ואחר לדיק על כל הבא עלינו, ואם כי אמת גרמת לנו לחטוא, לזה אמר כי אמ"ת עשית, פי' התורה שנקראת אמת בראת, ועל כן ואנחנו הרשענו, כי היה צידנו להתיש כח ה"ר על ידי התורה, עכ"ל.

וזה שדרשו בתורה כהנים, ויאמר משה זה הדבר אשר לוח ה' תעשו, והכוונה על לימוד התורה כאמור, ולזה אמר להם משה לישראל אותו יצר הרע העבירו מלצבכם, כי על ידי שיעסקו בתורה יעבירו את ה"ר הרע מלצבם, כי ברחתי יצר הרע ברחתי לו תורה תבלין כנגדו ואם אדם עוסקים בתורה אין אדם נמסרים בידו, ואז תהיו כולכם ביראה אחת ובעלה אחת לשרת לפני המקום, כי על ידי לימוד התורה ישיגו בני ישראל אורחות חיים לדעת המעשה אשר יעשו בכל מצוות ה'.

*

ו עוד יש לפרש מאמר התורה כהנים, ויאמר משה זה הדבר אשר לוח ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אמר להם משה לישראל אותו יצר הרע העבירו מלצבכם, ותהיו כולכם ביראה אחת ובעלה אחת לשרת לפני המקום, אם עשייתם כן וירא אליכם כבוד ה'.

במדרש (צמ"ר פ"ב ס"ה) ויאמר משה זה הדבר אשר לוח ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', מהו זה הדבר, על המילה אמר להם, כמה דתימא (יהושע ה ד) זה הדבר אשר מל יהושע. ואינו מובן מה ענין מילה לכאן.

ויתבאר על פי מה דחיתא במדרש (צמ"ר פ"ב ס"ט) כי ביום הקמת המשכן בריך משה רבינו את בני ישראל בצרכת ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידיו כוננה עלינו ומעשה ידיו כוננה. והנה רש"ל פירש בפסוק זה (תהלים ז יז) שני פעמים ומעשה ידיו כוננה, אחת על מלאכת המשכן שצירכן לישראל והתפלל שהשרה שכינה צמעשה ידיהם צמשכן, ואחת שהיא צרכה צמעשה ידיהם.

והנה מצינו בדברי חז"ל שהפליגו מאד בעון גסות הרוח שהיא מדה רעה המכלה מנפש ועד בשר, ועל ידה יוכל האדם להפסיד את השפעת הקדושה והשראת השכינה, וגם לאחד את הצרכה ממעשי ידיו, וכמאמרם במס' פסחים (דף סו:): כל המתייבא את חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו. ועוד אמרו במסכת סוכה (דף כע:): שצביל ארבעה דברים נכסו בעלי בתים יולאין לעמיון, על כובשי שכר שכיר, ועל עושקי שכר שכיר, ועל שפורקין עול מעל לאריכון ונותנין על חבריהן, ועל גסות הרוח, וגסות הרוח כנגד טולן.

ומעתה יש לומר כי מאחר שציוס הקמת המשכן צרך משה את ישראל שחשרה שכינה צמעשי ידיהם ושחשח הצרכה מלוייה צמעשה ידיהם, לפיכך עמד והזכירם על עון גסות הרוח שהיא מדה המפסדת שתי צרכות הללו, ועל זה דרשו בתורה כהנים, אמר להם משה לישראל אותו יצר הרע העבירו מלצבכם, רומז על יצר הרע של גיאות, אשר על ידו עלולים להפסיד את הצרכות שנצרכו בהם באותו היום, ולזה סיים ואמר ותהיו כולכם ביראה אחת ובעלה אחת לשרת לפני המקום, כי על ידי שיאחזו בני ישראל צמדת ענוה לא תסתלק מהם השפעת החכמה והשראת הקדושה, ואז יזכו כולם להיות ביראה אחת ובעלה אחת

← יט"ו וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
 לֵאמֹר: בִּזְמַן חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוִּיתָה
 יְהוָה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר

א וּמִלֵּילָיִם יִּי עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן
 ב רָא גִזְרֵת אֲוִירָתָא דִּי
 פְּקִיד יִי לְמִימְרַ מִלֵּילָיִם עִם בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבֹּן לָךְ תּוֹרָתָא
 סְמוּקָתָא שְׁלֵמָתָא דִּי לִית בָּהּ

לקט בהיר

רש"י

(א) אונגל דברים, משלן (ויק' כ"ה י"ד) אל מונו איש את אחיו, וצבראשית רבה א' ב' שלא יהיו מונין את ישראל פירש"י לשון (ישע' מ"ט כ"ו) והאללתי את מוניך את בשרם עכ"ל, וביומא ס"ו: ד"ה השטן פירש"י ח"ל: יתר הרע משיב עליהם חסודה להטעות את ישראל ולומר שהחורה אינה אמת כי מה חועלת בכל אלו לך נכח בהן חוק אני ה' גורמי עליכם עכ"ל: (ב) מה ענינה, ולמה לכה זאת, ולמה לא די להעביר הטומאה ולעבול גופו, ומה טעם שמעט אפר מצרים את הטומאה: (ג) לשון רש"י ביומא ס"ו: חוק משמע שאינו אלא גזירת המלך, כמו (ש"א ל"ו) וישמיה לחוק, וישם אותה יוסף לחוק (ברא' מ"ו) עכ"ל, ואין להקשות שכמה פעמים מנינו חבורה חובה בנאות שיש להם טעם נכון גלוי לכל בר דעת, כגון זאת חקת הפסח, אין זו קושיא כלל, שאין חובה חוק אומר שאין לה טעם, שאין המלך מלכות של חסד גזר על עמו גזירות בלי טעם, אלא פעמים רואה בהעלם הטעם מטעמים שונים, ופעמים מגלה טעמו, ופעמים ידוע ומובן הטעם, אבל כל פקידה וזווי ומשפט היואל מן המלך אל עמו ומן האדון לעבדו או מן האב לבנו ומן הרב לתלמידו כולם יכולים להקראות חוק, שכל שלא נתלה הזווי בטעם אין הטעם מעלה ולא מוריד, ואין להתחכם רק לקבלו בחוק ולא יעבור, עם כל זאת ישנם מקומות שבהכרח לפרש חובה חוק דוקא על מלות שאין טעמם ידוע, כגון אם אמר הכתוב כמה לשונות ביחד כגון (שמות ט"ז כ"ו) והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו, פשוט הוא שהכוונה על גזירות שלא נודע טעמם, וכן כמה שלפנינו חוץ ממה שכל המאמר מיותר, הלא אין לו שחר לכאורה, בשלמא לקמן סוף פסוק וי"ד שהתחיל לבאר דיני הטמאים שפיר מה שאמר והיתה לבני ישראל וגו' לתקת עולם, וכן בפסוק וי"ד זאת החורה אדם כי ימות וגו' שפיר, אבל כאן שצא לנאות לאלעזר להכין אפר פרה מה זה הקדמה זאת חקת החורה, ולכל הפחות הי"ל אחר דבר אל בני ישראל זאת חקת החורה, ויש עוד להקשות למה אמר ב' לשונות חקת החורה, וכי זה כל החורה, הי"ל זאת חקת הטהרה או הטומאה, ולמה ב' פעמים חובה לאמר וכו', אלא ודאי בהכרח לפרש עו"ה, (זאת) פרשה זאת של אפר פרה (חקת החורה) תהיה אללם מאותן מלות שחורה שהם גזירה בלי טעם כדי להשיב חסודה לכל שאל ומשיב ומקטור, שאין אנו מהרהרים אחר גזירת מלכינו ב"ה (אדה"ח - כ"י - ועוד): (ד) משום דקשה, הלא משה לא נתעסק בה, אלא אלעזר מתחלה ועד סוף, גם לא היה לצורך משה אלא לישראל, למה אמר אי"כ אליך, בשלמא בפי

אור החיים

(ט) ב. זאת חקת החורה. לריך לדעת למה כינה למצוה זו שם כללות החורה, שחיה לו לומר זאת חוקה וגו' או זאת חקת הטומאה או חקת הטהרה כדרך אומרנו (שמות י"ג) זאת חקת הפסח, ואין לומר שנתכוון להצריך טהרה אפר פרה לעכוכ חבורה, כי לא כן מנינו לרז"ל שאמרו (ברכות כ"ב). שאדרבא אין דברי

אור בהיר

(א) וכאן נאמר פרה הוא דוקא טומאת מת.

אור החיים

הרי הוא כמו שלא נגע הא למה זה דומה לכהמה שנגעה וכו' עד כאן. והנה הכדל שבו חורמו עם בני ישראל משאר הגוים הוא באמצעות קבלת החורה שזולת זה הנה ככל הגוים בית ישראל, ומעשה טעמנו לוף דבש אמרי אל כמה שאמר זאת חקת החורה פירוש חקב זו של הטומאה וחנאי טהרה חסוד מכחורה, כי על ידי שקבלו החורה נעשו עם בני ישראל דבר שהרוחנים השפלים) חלבים להדבק בהם להיוחס חטיבה של קדושה עליונה בחייהם גם בצומחם, בחייהם שבנוגע במת או יאהילו עליו וכדומה תדבק בהם הטומאה שבמת ולא תחפון להפרד אם לא כח גדול אשר חקק ה' במצוה האמורה בענין של פרה אדומה, ובצומחם גם כן תחריבה הטומאה כאומרם ז"ל (ב"מ קי"ד): בפסוק אדם כי ימות וגו' ישראל מטמאים באהל ואין אור"ע מטמאין באהל. וכבר המשלתי במקום אחר ענין זה לב' כלים שהיו אלל בעל הבית אחת מלאה דבש ואחת מלאה זבל ופינה אותם והזויאם לחוץ מהחדר אותה שהיתה מלאה דבש מתקצבים לה כל הזבזבים והרמשים ואותה שהיתה מלאה זבל הגם שיכנסו לה קלח מהרמשים לא יזוכו לשל דבש, כמו כן אדם מישראל שמת להיוחס מלא קדושה המתחוקה והעריבה בלאת הנפש ונתרוקן הגוף יתקבלו הקליפות לאין קץ שהם כוחות הטומאה החלבים תמיד להדבק בקדושה ליטות מהערב, ולזה יעמא באהל ואפילו חלף בחים מקורים ואחת פתוחה לחברתה הטומאה תמלא כל החלל המקורה, מה שאין כן אשר לא מזרע ישראל להיותו מושלל מהקדושה אין כל כך התקצבות הטומאה אלא חלק הממית הנדבק בגוף, ואשר יסוד כל הוא החורה, וזכר מלאחי נחת רוח למה כשזכר ה' פסח למול כאומרם ז"ל (שמו"ר י"ז) בפסוק ואעבור עליך

אור בהיר

(ג) פ"י טומאת מלאך המות יש עליו, ומטמא במגע ולא באהל. (ד) זה דוקא כשאין ענה. (ה) פ"י הגם שנשעת שמיעת הפסח לא היה דינם כגוי שהרי משכו ידיהם מע"ו, אבל היה דינם כגוי. (ו) שקיימו הגם שלא ידעו טעמה, וא"כ אין להן מזה של יקיימוה. (ז) שתשרוש בהם האמונה. (ח) פ"י ב' דברים אני רואה, שה' הוא המצוה, ושהגוי הוא לאמר לישראל.

אור החיים

לאמר מלך לאמר, עוד למה לא הספיק צמח שאמר לאמר צפסוק ראשון וחזר לומר פעם ב' לאמר, עוד לריך לדעת למה לא הקדים מאמר דבר אל בני ישראל קודם מאמר זאת חקת התורה על זה הדרך דבר וגו' זאת חקת התורה. אכן לזכר שכל מלות התורה הם שכליות ושמעיות, שכליות שהשכל מחייבם (כגון כבוד אב ואם גניבה גזילה אונאה רציחה וכדומה, שמעיות) שצח כי צו שצח הבורא, יום טוב על הכנס שנעשה לנו צהם, עבודה זרה שלא לעבוד זולת אלהינו כי הוא המוליד אותנו וגו' וכדומה לזה, וזה הוא טעם הנגלה, ואין לך מלכה ומלכה שאין צו עוד סודות ועלמים הנגלים למשה ולאדם ראויים) המשיג לקנות קנין התורה צמח דברים השנויים צמשת חסידים (אבות פ"ו) שאז מגילן לו רזי התורה שגילה ה' למשה צסיני, ומשה גם כן גילה לישראל בני דורו סודות הנסתרים ועעמי המלות ויסוד כל דבר. ובמה שלפנינו זכר ה' אליו שיסתם הדברים ויאמר להם הדבר כחוקה צלל טעם, והוא מה שהעיר אותנו צאמרנו וידבר ה' אל משה וגו' לאמר לישראל פירוש ומה הוא המאמר שזכר לו לומר להם, זאת חקת התורה פירוש מלכה זו היא חקת התורה כן זכר ה' לאמר להם, וכאלו אמר הכתוב אשר זכר ה' לאמר להם הוא זאת חקת התורה, ומתוך הדברים אהב למד שנאמר למשה דברים מועעמים צמלכה (זו) אלא שמה שזכר עליו לאמר הוא חוקה, וצוה לא יתעוהו ישראל לומר להם טעם הדבר כיון שה' זכר עליו לומר הדבר צחוקה. וצוה נתיישבו הדקדוקים, גם נתיישב למה לא הקדים מאמר דבר וגו' למאמר זאת חקת וגו' כי מאמר זאת חקת התורה היא מלות ה' על מלכה (על מלכה) שיאמר לישראל שה' זכר לו שיאמר להם מלכה זו כחוקה, ומאמר

אור בהיר

אפי' בלא זכר. (י) מלשון הנה, כלומר יש טעם בדבר. (יא) אדם הראוי להשיג. (יב) פי' ב' דברים זכר ה' ב"ה כאן למשה, א' שיאמר לישראל הלכות פרה בכל פרייה, וזה מתחיל מאמרנו דבר אל בני ישראל ויקחו וגו', ב' מאמר הקודם לה שהוא מלכה על מלכה, כלומר זכר עליו שיאמר המלכה צחוקה, וגם זכר זה לריך שיאמר לישראל, והם ב' מאמרים, על כן לא כלל אותם בדיבור אחד. (יג) הלא לא אליו אל משה לקחו דכתיב ונתתם אותה אל אלעזר, ולמה א"כ אמר ויקחו אלקי. (יד) והיל' שיקחו. (טו) שנמלכה זו לריך לעשות על דעת משה באשר לא נודע טעמה לאחרים.

מוקא דר'א סליק עקה נדא: ונתתנו יתה דאלעזר בהנא ופק ונתתם אותה אל אלעזר הכהן

רש"י

לקח בהיר

תמימה צאדמימות" שאלם היו צה שחי שערות תזוה ויקחו אלקי שמן זית אפשר שמהה היה ממעסק צו שחורות" פסולת (ספרי - פרה צ' ה'): (ג) אלעזר. (רא"ם), גם משה היה מדליק את המנורה צו ימי המלואים (ב"ב), או אפשר באופן אחר, הלא דבורו של הקב"ה היה בלשון רבים אל משה ואל אהרן, גם אמר הכתוב „ונתתם" אותה אל אלעזר וגו', מן הסתם פירושו אתם משה ואהרן תמנו אותה אל אלעזר, א"כ למה צאמצע אמר לשון יחיד, היל' „דבורו" אל בני ישראל ויקחו „אלהים" (לבוש), והענין למה דוקא צמלכה זו הקפידה תורה למלכה צמשה, אפשר שהוא משה ידע טעמה וכל סודותיה, שרק לומר לישראל זכה הקב"ה צחוקה, לזה כל פרות שעשו אמרו וכיוצו על דעת משה שעה פרה צמדבר (ארה"ח), ואפשר שמטעם זה זכה הכתוב להניח למשמרת מאפר זה דוקא (ג"א), גם כולם לריכים לאפר פרה של משה שהיה נמון צהר המשחה לדורות (מהר"א): (ה) פי' בהכרח לקשר חיבת תמימה לחיבת אדומה, ואינה מאמר צפני עלמה שמהא תמים בלא מום, שזה כתיב לצדו אשר אין צה מום (רא"ם), והגם שאפשר היה לדרוש חיבת תמימה על דברים אחרים (עיין צמפרשים), כאן דברים מוכיחים, מדכתיב התורה אלא אדומה סברה היא שהיתור צל לומר תמימה צאדמימות, וכן כתבו החסיד' בחולין י"א ד"ה חטאת עיי"ש, ובלא חיבת תמימה היינו אומרים שאלם רוצה אדומה נקראת שפיר פרה אדומה (ג"א): (ו) לדוגמא נקיט שחורות, ולאו דוקא, שכל גוון שיהיה אין עוד תמימה צאדמימות (רא"ם), ואפשר שברבותא נקט שחורות, שהגם שוכל לומר האז שחור אדום הוא אלא שלקה אעפ"כ פסול (שהכתוב אומר תמימה צאדמימות פי' צלי ליקוי) וכ"ש שאר מראות (מ"ל), ומה שאמר „שחי" שערות זה האמת, כי כל שיעורין הלכה למשה מסיני (רא"ם), אכל אין רחיה ממה שידענו שאין שער פחות מששים, שהלא ככתוב לא נוכר חיבת שער, וחזן מזה עיין צפ' תוריע צפסוק י"ג ג' ושער צנגע וצלקט צהיר אוח ה' שהצאחי לשון הרמב"ם ז"ל „וצה הקבלה מיעוט שער צ", ועל זה אין להוסיף וממנו אין לגרוע:

אור החיים

על הדינים, אדומה כי הוא זה סימן תצורת הדינים, תמימה צאין שער שחור, וכן אמרו ז"ל (פרה פ"ב) צ' שערות שחורות פוסלות אותה, ולא שערותיה לצד אלא אפילו קרנייה ועלפיה לריכים להיות אדומים (שם), אכל שחורות ואין לריך לומר לצנות פוסלות, אשר לא עלה עליה עול כי העול ימתק הדינים צסוד מאמרם (צרכות ה'): יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם שהם צחינת הדינים, גם שריפתה צאש הוא צחינת הדינים, וצהתקצלות הדינים צאפר יעשו הצרחה לעומאה הצבוקה צאדם מהמת שגם היא אינה אלא רלועה רעה מלד יסורי המשפט. ורלחיתו צספרי זועא ופסקו רמב"ם צפרק א' מהלכות פרה אדומה אין לוקחין עגלה ומגדלין אותה שנאמר ויקחו וגו' פרה ולא עגלה עד

אור בהיר

בזו והוא מיומר.

וילחו להם השערות. והאמת הוא שהגלילה הוא למען לא תפשטו הנבירות למטה, כי למטה נתנם מדה הקלפות, ובמקומם הם עזו והדות. וכנה חבין שאילו היה מתבונן קרח כענין חוק פרד אדומה שהוא כפרה גדולה לישראל מסוד המסתק הדנינים, לא הוה קשיא ליה ולא היה מטרער חריב, והשיי יודע האמת והיה רצון שלא יאמר פניו דבר שלא ברצונו, המתבונן כי קצרה:

זאת חקת וכו' לאמיר. הלואמיר אינו מוכן. והנראה דמו לאמיר, שיאמר הפרשה ויקראו אותה בתורה בצבור, משייאה למואן דאמר פרשת פרד דאורייתא:

זאת חקת התורה. עיין במדרשי חז"ל (במדי פייט

א) פרד אדומה נמסרה בחוקה מפלי טעם. ואמר רז"ל כלשונם חוקה חקמתי נזירה נזרתי אי אתה רשאי לעבור על נזרתי. ויש לחמה לפי מאי דקיימא לן (וימא מיז עיינ) דלא כרבי שמעון דדרושי טעמא דקרא, אם כן, כן הוא הדין ככל משפטי וציווי התורה לעשותן לשם פעלים הנה שלא נדע הושטם, ואם כן כמאי משתנה פרד אדומה בחקת, ואם נאמר שעל כל פנים בשאר המצות יש לנו רשות לחקור ולדרוש בפעמיהן מה שאין כן בפרד, הרי כאמת גם בפרד יש טעמים נכבדים ליראי יי' ולחושבי שמו. והנראה דכאמת ככל משפטי התורה הנה שלא נדע טעמיהן, צריך לקיימן בחוקה לעשות הדברים לשם פעלים כאשר צונו יי' אלקינו, רק מה שנכתב חוקה בפרשת פרד, הוא להיות המצוה הזאת מהרות כל המסאים. נמצא כזה תוכחה מגולה להזהללים אחרי שרירות לבם והחושבים מחשבות און על משפטי התורה, ומבקשים לכוא על פי שכל האנושי בחקירות אנושיית לשעמי מצות התורה, ועל ידי זה חושכים שלא המעשה הוא העיקר, כאמרו מה יתרון יכוא לנפש על ידי נשייה נשמות, רק הנשייה נגורה מהתורה כדי שימתבונן כממשכל, וכאם הפתי חושב כדעתו שכבר מבין המושכל, יומר מעליו חוב המעשה שלא כפועל, כחושבו אשר רק המושכל יסיר מנפשו פוטמה וחלאת דעות ומדות המנונות. הנה כזה

והנה משה סוד הדעת כאשר כעס, הנה נסתלק מסנו דין תשהרה, והיתה אמירת הפרשה דוקא על ידי אלעזר, כן ככאן דוקא המצוה על ידי אלעזר, ועוד יהמאר:

דבר אל בני ישראל. תרין במסורה מוניח רביעי. דין. ואודך דבר אל בני ישראל וקח מאתם מטה (במדי ז יו). ומסין חושריא לתורתיא. היינו מוניח רביעי, בגלות רביעי גלות החל הוה, חושריא לתורתיא על דלא אקיימית קיטשא וכי (והוה חזי עייז עייא):

זאת חקת התורה כיו וקחון כיו. למה נאמר פרשת פרד אחר מחלוקת קרח, לפי שהקדחתם השהרו לשאת ארון ברית יי' שנאמר (במדי ז י) בכתף ישאן, אמר קרח לא די שהוציאו אותי מכלל כהונה ומתנה, אלא שגילה ראשי ועשה אותי סכל, מיד נתקנא למשה לערער הריב, והוא לא ידע חוק פרד אדומה תהיה כפרה גדולה על ישראל, כן הוא בפסיקתא. והוא פליאה גדולה: והגיל הדנה ענין פר"ה, כבר ידעת שהוא סוד המתקת הדינים כסוד פר"ה, שהוא סוד המתקת ה' נבירות דפיר, שכל אחד בנימסוריא ני', סוד ה' פעמים ני' דוידע נועם (מחלים ז יו), ובהוספת א' לכל אחד הוא בנימסוריא יין, איל הוייה, שוהו שדרשו המקובלים אל הויה ויאר לני' נשם קיח ני', והבין. והנה על ידי הפרה נמתקים הדינים ברחמים, ומתהוות סנהו אדרבא כפר"ה לישראל. והנה הקהתים השהרו לשאת משא ככת"ה, שהוא סוד כתף השמאלי דנבורה דזהו סשרא דליווא. והנה עצמותה משה לגלה שערם שהוא סוד תוקף הדינים הנמלים למטה, כי הנה הנבירות במקומם הם כסוד המעלה הגדלה מעלת הזהב על הכסף, וכן לעתיד במתרה בימניו שימתקן העולם, יהיו הנבירות גדולים כמעלה כי לא נרא מן הדין, ואז יהיו הלויים גדולים מן הכהנים. והוה היה שנות קרח שחשב שגדלה מעלתו לחיותו מסטרא דנבורה, ואמר כסברתו שהנבירות הם כעת גם כן כמעלה כמו החסדים והם סמונים, ואם אינו כן רק שכעת הם בתוקפם ואין להשתמש בהן, אם כן למח

יאם נפתחים יל. וכוה חבין היינו כרצון ר"ל עצמיות גם, זהו היה הור"י, דהיינו מתחם החמים ד חסד נבור זכרה לדוות ד זה נמשך ס הויה כ"ה ייתי נבדחל, והבין מאד ו קרח

זה נאמרה א למסור עשייה הוא וין החיוב נתו לדוות ורשי רשיי גשה השיי זר. להבין צמחא חקת וכל. ועל ל לאמירה זי לך אני ניל:

ד בניעולי הנה לשם ת שמשה א. והנה אמר משה שת שהרה זעית, כי ז לייא עייא.

עם כל בו השמאות, נונה המצו הם בכח כזה וכזה אשר לא השמאות, בקצה הע והדכרתי וכמה ישר ויעסוק כמ בתורת ויי כי י"א קדי המותרים דעתו לצו זהוה לעב התאות, וי ונבלו אש אפשר לפי לחכירו, ד לפרות לכ לשם שמינו למלאות ת הם לצד הו על ידי מוון תאוותו, ה, זה מנעוהו על פי המלי אפשר לפי קדושים תו לרמו שעל ערית בני י נלנתה חמו לא מקום ז המורה של האדם יהיו העולם מקי מרעית הדי וחקתו א וחקת נקרא

לו מנא אל הקדושה, רק צריך לכשל סמנו הכח הניתוסף בו מחיות הדבר הנאמר, על ידי סוגופים וכיצא בשבירת לבו. והנה מנעה התורה והמצות אשר צוה יי לעשותם, הם לנמרי מהקדושה, והדברים העלמיים המותרים והם רשות, כנון אכילה ושתייה ומשגל בדברים המותרים, הם מסור קליפת נוגה והם כסוד המשקל. ויעקר עבודת האדם מוכב על קושב הזה, דהנה נברא האדם כאופן הזה שאי אפשר לו לחיות על פני תכל סכלי התעסקות כאכילה ושתייה ומשגל, והנה חיות כל אלה הדברים המותרים ורשותיים הנעשים תחת השמש, הם מקליפת נוגה אשר היא מצרנית וסוד השיקלא, והוא יתכחך כבחינת הורעית וכוונה האדם בהכרעה על ידי הדעת הנמוך בו, אשר הדשית והפשש בכל מדותיו, דהיינו בלוקח ועשה הדבר המותר וסכוך דעתו לשם שמים, דהיינו שילך כח האכילה והוא לעבודת הש"י, וכמשגל להוליד כדומה עבדים לאלקי עולם, וכיצא בענייני משא ומתן, וכל הדברים הנעשים תחת השמש אשר לא נאסרו בחוקי התורה, הנה בעשות כל אלה ככוון והכרעת דעתו לשם שמים, הנה ויכלל החיות שבדבר המעשיי ההוא אשר היא מקליפת נוגה יבוא אל הקודש לקדושה, ובהופור ד"ו כשמכריע בדעתו בעשות כל אלה למלאות תאוותו הבהמיית, הנה ויכלל החיות שבדבר המעשיי ההוא כדעתו לשוב אל יי וילך כח האכילה ההוא לעבודתו ות"ש, אוי יוצא כלעם ספירתם ליכלל החיות במקדושה. והנה מנעה האדם בתחמונים נורם בעליונים, דהיינו כשעושה האדם מנעוה מותר ורשות תחת השמש ככוון דעתו לשם שמים ויכלל החיות מננה כקדושה, אוי נורם שהקליפות נוגה שיש בה טוב ורע, והנה חרע הוא מהקליפות השמאות, וכשתוכלל נוגה בקדושה הנה היא משהתה שמים, ובהופור ח"ו הנה היא משמאה מהורים. והנה זה עיקר עבודת האדם על פני הארמה לנרום שתוכלל ותמנעה נוגה כקדושה, עד שבמהרה כימינו תוכלל לנמרי

הוא חלק הכופרים, לא כאלה חלק יעקב היוצר הכל הוא אלקינו, הוא צנוע לעשות את כל המצות האלה, ולו יהיה שהמצות הן מונשמות, המצות המצות הוא אין סוף ב"ה, בעשות האדם מצות המצות, כזה יהיה שלילמות הנפש כדכיקוהתה בקונה וצורה, מה שאין כן בחקירות אנשית לא יגיע שלילמות לנפש ולא תשהר מחלאתה. על כן רמות כזה התורה כציווייה כענין שהרת השומאה, צוותה כדכרית זאת חקת התורה, ר"ל שעל ידי מצוה זאת בין והתכונן כל התורה לקיימה בחוקת, ובהו

משה: ^ל

זאת חקת התורה אשר צוה יי לאמר. להכין חלאמי"ל. גם ויקחו אל"ל, מהו אל"ל. והנה פירש רש"י לעולם היא נקרא על שמו. הנה יש להתכונן מהו נפקא לו אם תהיה נקרא תמיד על שם משה, ומהו שעם יש כזה. וגם פירש רש"י בלשונו (והוא מור"ל ותמונה חקת יי ה"ו) שיאסרו תמיד פרה שעשה משה במדבר. צריך להתכונן למה יאסרו שעשאה במדבר, ומהו נפקא לו אם עשאה במדבר או בישוב. והנ"ל כזה, דהנה סוד פרה מנאר ככתבי האר"י ז"ל שהוא סוד קליפת נוגה שהיא משהרת שמים ומשמאה מהורים, והדבר הזה צריך התרחכות ביאור קצת. ידוע דשגלש קליפות השמאות הם שמאות לנמרי ואין להם מנא אל הקדושה, והקליפה הרביעית היא קליפת נוגה, היא סיקל"א בחינת משקל והיא מצרנית בין הקדושה והקליפה, ויש בה סוד שו"ב ור"ע, לפעמים היא נכללת בקדושה ולפעמים כדופך, על כן סיקל"א נקרא כמו לשון המשקל, שנוטה בהכרעת פעמים לכאן ופעמים לכאן. והנה כל הדברים אשר בעולם אשר נאסרו על פי התורה, נפש חיהם מני קליפות השמאות לנמרי, על כן נאסרו לעם הקודש כי אין בחיות הזה מנא אל הקדושה, רק הם צריכים כישול וכריתת לנמרי כמו שידעה לעת קץ אשר רוח השומאה יעבר מן הארץ, ואפילו אם יהיה האדם סכוך באכילה דבר האסור לשם שמים, דהיינו שיעבוד את הש"י כח האכילה, לא יוצא לקרבן ליי כי מום בו ואין